

10. Ulusal Yaşlılık Kongresi

25-27 Nisan 2019

Yaşlı Bakımı

Bildiri Özetleri



PAÜ Kongre ve
Kültür Merkezi
Kınıklı Yerleşkesi
Denizli





UYK'10

**10. ULUSAL YAŞLILIK KONGRESİ
BİLDİRİ ÖZETLERİ****25-27 NİSAN 2019 Denizli / Türkiye**

YAŞLI SORUNLARI ARAŞTIRMA DERNEĞİ

Yayın No: 2019-01

Bilimsel Araştırma ve İncelemeler: 13

ISBN XXX-XXX-XXXXX-X-X

© 1.Basım, Nisan, 2019 - Denizli

10.ULUSAL YAŞLILIK KONGRESİ: Yaşlı Bakımı (Bildiri Özetleri)

©Copyright 2019, YAŞLI SORUNLARI ARAŞTIRMA DERNEĞİ

Kitabın yayın hakları Yaşlı Sorunları Araştırma Derneğine aittir. Derneğin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayını, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Kapak Tasarımı: Dr.Öğr.Ü. Bekir İNCE

Dizgi: Öğr.Gör. İsmail SARI

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

10.ULUSAL YAŞLILIK KONGRESİ: Yaşlı Bakımı

1.Basım, iii+120 s. 135-215 mm

ISBN XXX-XXX-XXXXX-X-X

1.Yaşlı Bakımı, 2.Yaşam Kalitesi, 3. Sosyal Politikalar 4. Gerontoloji 5. Huzurevleri 6. Kurumsal Bakım 7. Geronteknoloji

YAŞLI SORUNLARI ARAŞTIRMA DERNEĞİ

Altıntop Mah. 1591 Sok. Yasemin Apt. No:10/3 Merkezefendi-DENİZLİ

Tel: 0258.2961112

UYK'10

10.ULUSAL YAŞLILIK KONGRESİ**“Yaşlı Bakımı”**

25-27 Nisan 2019, DENİZLİ

Pamukkale Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi

ONURSAL BAŞKAN

Prof. Dr. Hüseyin BAĞ / Pamukkale Üniversitesi Rektörü

KONGRE BAŞKANI

Prof. Dr. Velittin KALINKARA / YASAD Onursal Başkanı

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Esat ADIGÜZEL / YASAD Yönetim Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Velittin KALINKARA (I. II. ve VIII. UYK Düzenleme Kurulu Bşk)

Prof. Dr.-Ing. Şenel ERGİN (III. UYK Düzenleme Kurulu Bşk)

Prof. Dr. Galip AKIN (IV. UYK Düzenleme Kurulu Bşk)

Doç. Dr. Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK (V. UYK Düzenleme Kur. Bşk)

Prof. Dr. Güzin DEMİRKAN TÜREL (VI. UYK Düzenleme Kur. Bşk)

Prof. Dr. Gülay GÜNAY (VII. UYK Düzenleme Kurulu Bşk)

Doç. Dr. Yener BEKTAŞ (IX. UYK Düzenleme Kur. Bşk)

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Esat ADIGÜZEL / Pamukkale Üniversitesi

Prof. Dr. Galip AKIN / Bozok Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma ARPACI / Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa ARSLAN / İnönü Üniversitesi

Prof. Dr. Mükerrrem ARSLAN / Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Teslime ATLI / Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU / Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Dilek BAYBORA / Anadolu Üniversitesi

Prof. Dr. Ümmühan BAŞ ASLAN / Pamukkale Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK / Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Nazmi BİLİR / Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Sema BUZ / Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. F. Pınar ÇAKIROĞLU / Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Güzin DEMİRKAN TÜREL / Aksaray Üniversitesi

Prof. Dr.-Ing. Şenel ERGİN / Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Sibel ERKAL / Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN / Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Gülay GÜNAY / Karabük Üniversitesi

Prof. Dr. Gönül İÇLİ / Pamukkale Üniversitesi

Prof. Dr. Sibel KALAYCIOĞLU / Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Velittin KALINKARA / Pamukkale Üniversitesi

Prof. Dr. Şahin KAPIKIRAN / Pamukkale Üniversitesi

Prof. Dr. Ali KİTİŞ / Pamukkale Üniversitesi

Prof. Dr. Yeşim Gökçe KUTSAL / Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Dicle OĞUZ / Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. A. Özfer ÖZÇELİK / Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Özlen ÖZGEN / Atılım Üniversitesi

Prof. Dr. Metin ÖZKUL / Süleyman Demirel Üniversitesi

Prof. Dr. Hülya ÖZTOP / Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Metin Saip SÜRÜCÜOĞLU / Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Prof. Dr. Arzu ŞENER / Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Ünal ŞENTÜRK / İnönü Üniversitesi

Prof. Dr. İsmail TUFAN / Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Reyhan UÇKU / Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet ZENCİR / Ata Soyer Sağlık ve Politika Okulu

Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU / Pamukkale Üniversitesi

Doç. Dr. Emine ASLAN TELCİ / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. Yener BEKTAŞ / Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi
 Doç. Dr. Nihal BÜKER / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. Çağdaş DEMREN / Cumhuriyet Üniversitesi
 Doç. Dr. Nilüfer KORKMAZ YAYLAGÜL / Akdeniz Üniversitesi
 Doç. Dr. Özlem KÖRÜKÇÜ / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. M. Lütfi MÜDERRİSOĞLU / Selçuk Üniversitesi
 Doç. Dr. Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK / Akdeniz Üniversitesi
 Doç. Dr. Kadir ÖZKAYA / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. Ayşe Sezen SERPEN / Ankara Üniversitesi
 Doç. Dr. Hande ŞAHİN / Kırıkkale Üniversitesi
 Doç. Dr. Murat ŞENTÜRK / İstanbul Üniversitesi
 Doç. Dr. H. Elçin TEZEL / Bahçeşehir Üniversitesi
 Doç. Dr. Osman TUTAL / Anadolu Üniversitesi
 Doç. Dr. Ufuk YAĞCI / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. Tülay ZORLU / Karadeniz Teknik Üniversitesi
 Dr. Öğr. Ü. Harun CEYLAN / Yalova Üniversitesi
 Dr. Öğr. Ü. Füsun CURAOĞLU / Eskişehir Teknik Üniversitesi
 Dr. Öğr. Ü. Davuthan GÜNAYDIN / Namık Kemal Üniversitesi
 Dr. Öğr. Ü. Bekir İNCE / Pamukkale Üniversitesi
 Dr. Öğr. Ü. Işıl KALAYCI / Süleyman Demirel Üniversitesi
 Dr. Öğr. Ü. Meryem SALMAN / Siirt Üniversitesi
 Dr. Öğr. Ü. Gülay TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU / Pamukkale Üniversitesi
 Öğr. Gör. Dr. Gülbanu ZENCİR / Pamukkale Üniversitesi

ORGANİZASYON KURULU

Prof. Dr. Velittin KALINKARA
 Doç. Dr. Kadir ÖZKAYA
 Doç. Dr. Nihal BÜKER
 Doç. Dr. Ufuk YAĞCI
 Dr. Öğr. Ü. Bekir İNCE
 Öğr. Gör. Taner DİZEL
 Öğr. Gör. Nesrin KACAR
 Öğr. Gör. İsmail SARI

YASAD YÖNETİM KURULU

Prof. Dr. Esat ADIGÜZEL
 Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU
 Doç. Dr. Nihal BÜKER
 Doç. Dr. Kadir ÖZKAYA
 Doç. Dr. Ufuk YAĞCI
 Öğr. Gör. Dr. Gülbanu ZENCİR
 Arş. Gör. Nursel DURMAZ BODUR

KONGRE SEKRETERYA

Doç. Dr. Kadir ÖZKAYA
 Öğr. Gör. Taner DİZEL
 Arş. Gör. Nursel DURMAZ BODUR

İÇİNDEKİLER

Konu / Yazar	Sayfa
Yaşlılık ve Yaşam Memnuniyeti İlişkisi: Huzurevinde Yaşayan Yaşlılar Örnekleme / <i>Gizem KÖSE & Cemile ÇETİN</i>	1
Yaşlı – Mekân İlişkisi Bağlamında Gündüzlü Bakım Merkezlerinin Değerlendirilmesi: Isparta Aktif Yaşam Merkezi Örneği / <i>Necibe Nur ALAYDIN & İsmail KERVANKIRAN</i>	2
Yaşlılık ve Toplumsal Dışlanma / <i>Nesrin ÇUNKUŞ, Gülay TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU & Ebru AKBAŞ</i>	3
Yaşlılıkta Sosyal İzolasyon ve Yalnızlık / <i>Ebru AKBAŞ, Gülay TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU & Nesrin ÇUNKUŞ</i>	4
İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yaşlılık ve Yaşlanma / <i>İkuko MURAKAMİ & Emine Kübra GÜNDEM</i>	5
Algılanan Aile Desteği Ve Yaşlıların Günlük Yaşam Etkinlikleri / <i>Velittin KALINKARA, Gülay GÜNAY, Cengiz KILIÇ, Nesrin KACAR & Işıl KALAYCI</i>	6
Cittaslowda Yaşlı Olmak: KKTC-Lefke’de Bir Öznel Refah Çalışması / <i>Şengül HABLEMİTOĞLU, Mehmet ATASAYAR & Gül ŞAHİN</i>	7
Yaşlıların Toplumsallaşma Sorunları / <i>Metin ÖZKUL, Melda ATASOY & Işıl KALAYCI</i>	8
Yaşlı Hastalarla İlgilenen Refakatçilerin Bakım Yüğü ve Tükenmişlik Düzeyleri / <i>Işıl KALAYCI & Metin ÖZKUL</i>	9
Yaşlanma ve Sosyal Politikalar / <i>Gönül İÇLİ</i>	10
Mekanda (Sosyal) Adalet, Özerklik ve Yaşlılık: Geronteknolojik Yaklaşım / <i>Velittin KALINKARA</i>	11
Alzheimerlı Bireylere Bakım Veren Bireylerin Yaşadığı Sorunlar / <i>Emel YEŞİLKAYALI, Hilal ÖZCAN, Dilan ONAT, Enise UÇAR & Semanur BİNGÖL</i>	12
Yaşlanmanın Mekânsal Görünümü: Türkiye’de “Neresi”, “Ne Zamandan” İtibaren Yaşlanıyor? / <i>Mustafa YAKAR</i>	13
Yaşlı Bakımı ve Kadının Görünmez Emeği: İnformal Yaşlı Bakımında Kadın Emeğinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Bağlamında Değerlendirilmesi / <i>Nilüfer KORKMAZ YAYLAGÜL & Hande KIRIŞIK</i>	14
Yaşlı Bakıcılarının Sorunlarına İlişkin Görüşleri / <i>Fatma ARPACI</i>	15
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Yaşlılığa Bakışı / <i>Sevda ÖZÜTÜRKER</i>	16
Dijital Kültür İçerisinde Yaşlılık / <i>Metin ÖZKUL & Hatice OĞUZ</i>	17
Yaşlılar ve Ürün Tasarımı / <i>Büşra COŞGUN & Hamza ÇINAR</i>	18
Huzurevinde Yaşamak İster Misiniz? : Yetişkinlerin Huzurevi Hakkındaki Görüşlerini Etkileyen Faktörlerin Sosyal Hizmet Bakış Açısı İle Değerlendirilmesi / <i>Gözde YILMAZ, Saniye Seda SEVİM & Gülten UÇAN</i>	19
Kırsalda Yaşlılık “Ne Demek” ya da “Neye Benziyor”? : Aksu (Isparta) İlçesi Örneği / <i>Hatice AKGÜL & Mustafa YAKAR</i>	20
Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Yaşlılık ve Sosyal Dışlanma / <i>Sergender SEZER & Özden TENLİK</i>	21

Kapitalist Üretim İlişkileri “Yaşlı Bakımı” ve Sosyal Yardımların Ekonomi Politikası / <i>Veli GÜNER</i>	22
Yaşlıların Ekonomik Durumu: İstanbul Avcılar Örneği / <i>Mahinur ŞAHBAZ</i>	23
Huzurevi Nasıl “Huzurlu Bir Ev” Olur? Huzurevlerinde Sunulan Yaşlı Bakım Hizmetinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Değerlendirme / <i>Saniye Seda SEVİM, Gözde YILMAZ & Gülten UÇAN</i>	24
Yaşlılık Temsili ve Yaşlılığa İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkinin Analizi: Medya Profesyonelleri Örneği / <i>Murat ŞENTÜRK, Büşra TURAN & Merve AYAR</i>	25
Fotoğraflarla Desteklenmiş Yaşlılık ve Gündelik Yaşam: Muğla (Menteşe Ve Milas) Örneği / <i>Sergender SEZER & Deniz AYDEMİR</i>	26
Denizli’de Adli Otopsi Yapılan Yaşlı Ölümleri / <i>Volkan ZEYBEK, Kemalettin ACAR & Ayşe KURTULUŞ DERELİ</i>	27
Yaşlı Bakımında Gerontoloji’nin Rolü / <i>Tuğba BAHAR, Deniz AKKAYA, Barış KILIÇ, Serhat BOZKURT & Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK</i>	28
Evde Uzun Süreli Yaşlı Bakımında Göçmen Bakıcılar: İstanbul Örneği / <i>Hamza KURTKAPAN</i>	29
Yaşlılarda Müziksel Aktivitelerin Bazı Psiko-Sosyal Değişkenler Açısından İncelenmesi / <i>Ufuk YAĞCI & Şahin KAPIKIRAN</i>	30
Mavi Yakalıların Emekliliğe Yönelik Beklentileri ve Emeklilik Sonrası Deneyimleri / <i>Asiye KAMBER KIVCI & Nagihan DURUSOY ÖZTEPE</i>	31
Uygulamalı Gerontoloji: Yetişkin Eğitim Modeli 60+Tazelenme Üniversitesi / <i>Özlem ÖZGÜR & Sanam Asadi FAEZİ</i>	32
Yaşlılara Yönelik Bakım Hizmetlerinin Değerlendirilmesi: Denizli İli Alan Araştırması / <i>Kerem BERKMAN</i>	33
Yaşlılıkta Zorunlu ya da Gönüllü Olarak Tek Başına Yaşamak: Gaziantep Örneği / <i>Hasan SEVER</i>	34
Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığı Tutumlarının Belirlenmesi / <i>Velittin KALINKARA, Gülay GÜNAY, Ayfer AYDINER BOYLU, Hande ŞAHİN, Fatma ARPACI, Faruk AY, Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK, Işıl KALAYCI, Cengiz KILIÇ, Meryem SALMAN & Taner ARTAN</i>	35
Yaşlıların Finansal Davranışlarının İncelenmesi / <i>Cihad AYDEMİR, Nilay TURAN, Sezgin KÜÇÜKTEPE, Gülay GÜNAY, Ayfer AYDINER BOYLU & Cengiz KILIÇ</i>	37
Yaşlı Kadınların Şiddet Algısı / <i>Ali Fuat ERSOY, Ayfer AYDINER BOYLU, Gülay GÜNAY & Cengiz KILIÇ</i>	38
Palyatif Bakımda Beslenme / <i>Metin Saip SÜRÜCÜOĞLU & Ayşe Özfer ÖZÇELİK</i>	39
Anlamlı Etkinlikler Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri: İleri Yaş Örneği / <i>Hande ŞAHİN & Gülay GÜNAY</i>	40
Yaşlı Hastaneleri İçin Termal Tesislerin Kullanım Olanakları / <i>Güzin DEMİRKAN TÜREL</i>	41
Kuşaklararası Bilgi Transferindeki Değişimler: Yaşlılar İle Gençler Arasındaki Dijital Bölünme / <i>Aylin GÖRGÜN-BARAN</i>	42
Yaşlı Bakımı ve Ücretsiz / Karşılıksız Bakım Emeginin Değişmeyen Özneleri Kadınlar / <i>Sibel EZGİN AĞILLI</i>	44

Türkiye’de Kamusal ve Bireysel Emeklilik Sistemlerinde Toplumsal Cinsiyet Açığı / <i>Oğuz KARADENİZ & Nursel DURMAZ BODUR</i>	45
Farklı İnternet Sayfası Tasarımlarının Yaşlı Bireyler Tarafından Değerlendirilmesi / <i>İsmail SARI, İhsan ÖZER & Velittin KALINKARA</i>	46
Yaşlılarda Ayak Fonksiyonunun Denge ve Düşme Endişesi İle İlişkisi / <i>Gökhan BAYRAK, Raziye ŞAVKIN, Gülsüm OĞUZ & Nihal BÜKER</i>	47
Toplumsal Farkındalık ve Yaşlılık Olgusu / <i>Fulya ŞENAY AVCI</i>	48
Yaşlı Bakımını Kolaylaştıran Kumaş-Giysi Özellikleri / <i>Nesrin KACAR</i>	49
Yaşlı Bireyler İçin Ergonomik Koltuk Tasarımı / <i>Kadir ÖZKAYA & Taner DİZEL</i>	50
Emeklilik Reformunun Yaşlılık Aylığına Etkisi / <i>Esra CEYHUN</i>	51
Yaşlı Eğitiminin Yetişkin Eğitimindeki Yeri ve Geleceğe Yönelik Yaşlı Eğitimi Model Önerileri / <i>Pelin PEKMEZCİ & Hülya ÖZTOP</i>	52
Türkiye’de Bakıma Muhtaç Yaşlılar ve Bakım Sigortasının Gerekliliği / <i>Oğuz KARADENİZ & Nagihan DURUSOY ÖZTEPE</i>	53
Yaşlı Beslenmesi / <i>Şiir SARI & Hilal HIZLI GÜLDEMİR</i>	54

YAŞLILIK ve YAŞAM MEMNUNİYETİ İLİŞKİSİ: Huzurevinde Yaşayan Yaşlılar Örneklemi

Gizem KÖSE^a & Cemile ÇETİN^b

^aDokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Kaynakları
Yüksek Lisans Programı - İZMİR

^bDokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi - İZMİR

ÖZET

Hem ekonomik, sosyal, biyolojik, fizyolojik ve psikolojik açıdan kendi kendine yetebilme özelliği azalmış ya da kaybolmuş hem de başka kişi ya da kişilerin yardım ve desteğine yoğun ya da sürekli olarak ihtiyaç duyan bireyler dezavantajlı bireyler olarak tanımlanmaktadır. “Yaşlı” ve “yaşlılık” kavramları ile tanımlanan bu bireyler özellikle son yıllarda tüm dünyanın ve ülkemizin ana çalışma konularından biri haline gelmiştir. Her geçen gün sayıları artan ve özellikli düzenlemeler ile uygulamalara ihtiyaç gösteren bu dezavantajlı grup için beklentileri ve ihtiyaçları ile çözüm odaklı uygulamalar arasındaki uyum oldukça önemlidir. Uyumsuzluk söz konusu olduğunda ise çok farklı değişkenlerle ilişkilendirilebilen ve ulaşılması hedeflenen “yaşam memnuniyeti” kavramı ve sonuçlarına ilişkin çözüm bekleyen sorunlar ön plana çıkabilmektedir. .

Çalışmanın amacı, “içinde bulunulan zaman ve noktadaki kişisel duruma, geçmiş yaşantılar ve deneyimler yolu ile yüklenen anlam ve tanımlanan mutluluk durumu” olarak ifade edilebilecek olan “yaşam memnuniyeti” olgusunu yaşlılık, yaşlı bireyler ve huzurevi yaşantısı içinde bulunan bir örneklemle ele alarak, değerlendirmektir. Bu kapsamda İzmir’de yaşlı bakım hizmeti veren iki huzurevinde gerçekleştirilmiş araştırmada, 17 demografik özellikleri içeren soru ile Lavelle ve diğerleri (2007) tarafından geliştirilmiş 5 maddeden oluşan “Yaşam Memnuniyeti” ölçeğinin yer aldığı anket kullanılmıştır. Araştırmanın hipotezi “yaşlılık ile yaşam memnuniyeti arasında ilişki vardır” şeklinde oluşturulmuş olup, yaşam memnuniyeti ile demografik değişkenler ilişkisine de bakılmıştır. Sonuçlar, yorumlanarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı grup, yaşlı, yaşlılık, yaşam memnuniyeti, huzurevi

YAŞLI – MEKÂN İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA GÜNDÜZLÜ BAKIM MERKEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: ISPARTA AKTİF YAŞAM MERKEZİ ÖRNEĞİ

Necibe Nur ALAYDIN¹ & İsmail KERVANKIRAN²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi - ISPARTA

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi - ISPARTA

ÖZET

Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerle birlikte sağlık koşullarındaki iyileşmeler ve hayat standartlarının yükselmesi her geçen gün doğumda beklenen yaşam süresinin uzamasına neden olmaktadır. Toplum içinde artık daha fazla görünür hale gelen yaşlı nüfus sosyal, ekonomik, politik ve mekânsal beklentileriyle yeniden karşımıza çıkmaktadır. Gün geçtikçe gerek aileler gerekse devlet yaşlı bakım maliyetini en aza indirebilecek çözümler üretmenin yollarını aramaktadır. Özellikle yaşlıların bakım gereksinimlerine yönelik aktif yaşlanmayı da destekler nitelikte son yıllarda ülkemizde yeni adımların atıldığı, ayrıca yaşlıların topluma daha fazla entegre olmalarını sağlayacak uygulamaların hayata geçirildiği görülmektedir. Bunlardan biri de, huzurevi ve evde bakım arasında alternatif bir çözüm sunan gündüzlü bakım kreşi modelidir. Bu çalışmanın amacı; yaşlı kreşi modelini, yaşlı – mekân ilişkisi bağlamında, coğrafi gerontoloji bakış açısıyla ve aktivite kuramı üzerinden incelemektir. Bu çalışma nitel bir araştırma olup, amaca yönelik hazırlanan sorular yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak 8 yaşlı bireye uygulanmış ve elde edilen verilerin içerikleri yorumlanmıştır. Bulgular sonucunda; bu yerin yaşlılar için güvenli bir ortam oluşturduğu, yalnızlık duygusunu azaltan sosyal bir çevre sağladığı, ayrıca fiziksel aktivite ve rehabilitasyon olanakları sunduğu görülmektedir. Bu yönleriyle değerlendirildiğinde, kanaatimizce ihtiyaçlar doğrultusunda yaşlı kreşlerinin yaygınlaştırılması ve yaşlıların beklentilerine göre bu yerlerin yeniden düzenlemelerinin yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılar, mekân, aktif yaşlanma, gündüz bakım modeli

YAŞLILIK VE TOPLUMSAL DIŞLANMA

Nesrin ÇUNKUŞ¹, Gülay TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU² & Ebru AKBAŞ¹

¹Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Doktora Öğrencisi - DENİZLİ

²Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü - DENİZLİ

ÖZET

Giriş: Yaşlı olma/yaşlanma; çoğunlukla olumsuz atıf ve algılarla karşılanmaktadır. Çalışan yaşının emekli olması, yaşlılığın kronik hastalık ve fiziksel gerilemelerle birlikte anılması toplumda yaşlılığın sorun olarak algılanmasına yol açmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada; yaşlı bireylerin toplum tarafından dışlanma düşünce ve davranışlarını literatür doğrultusunda tartışmak ve sonuçlarını değerlendirmek amaçlanmaktadır.

Yöntem: Uluslararası ve Ulusal veri tabanlarında (Pubmed, EBSCOHost, Science Direct, Ulakbim Tıp Veri Tabanı, Türkiye Atıf Dizini) 2010-2018 yılları arasında bulunan makaleler taranmıştır. Türkçe anahtar kelime olarak “yaşlı, yaşlılık, toplumsal dışlanma, ayrımcılık”; İngilizce olarak “elderly, discrimination, social exclusion” kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma: Toplumda yaşlılıkla ilgili algı ve beklentiler yaşlı bireylerin yaşlılığı deneyimlemesini olumsuz etkilemektedir. Yaşlandıkça oluşan yetersizlikler, sınırlılıklar ve olumsuz değişiklikler toplumsal dışlanma olarak yorumlanmaktadır. Yaşlı birey için dışlanma, yaşı nedeniyle gösterilen farklı tavır, ön yargı, davranış ve eylemleri barındıran çok boyutlu bir durumdur. Yaşlı olma/yaşlanma ile eş anlamlı sözcükler genellikle olumsuz içerik taşımaktadır. Bunlar genellikle bunama, güçsüzleşme, hastalıklı olma, eskime, kötüleşme, yıpranmış olma gibi olumsuz durumlardır. Bu bağlamda; yaşlılık bireyler tarafından kötü, mümkünse kaçınılması gereken bir durum olarak değerlendirilmektedir. Toplumun yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı olumsuz tutumları bu kişilere sunulan sağlık hizmetlerini de etkilemektedir. Sağlık personelinin yaşlı bireylere yönelik olumsuz ön yargı, değer, inanç ve tutumları yaşlı bireylere verilen bakımın kalitesine de yansımaktadır. Bu nedenle sağlık ekibinin yaşlılık ve yaşlanma konusuna dikkatini çekmek ve bu konudaki farkındalıklarını arttırmak son derece önemlidir.

Sonuç: Yaşlılık dönemini bireyin kendisi ve çevresi ile barışık ve doyum alarak yaşayabilmesi, toplumdaki yaşlılığa ilişkin olumsuz ön yargıların değiştirilebilmesi ve yaşlı ayrımcılığının ortadan kaldırılabilmesi için gerekli multidisipliner çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, yaşlı, ayrımcılık, toplumsal dışlanma

YAŞLILIKTA SOSYAL İZOLASYON VE YALNIZLIK

Ebru AKBAŞ¹, Gülay TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU² & Nesrin ÇUNKUŞ²

¹Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü - DENİZLİ

²Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi - DENİZLİ

ÖZET

Giriş: Günümüzde yaşlıların yalnızlık ve sosyal izolasyon sorunları giderek büyümektedir. Toplumsal yapıdaki hızlı değişimler yaşlının bu duruma uyum göstermesini zorlaştırmakta ve yaşlıda daha yoğun sosyal izolasyon ve yalnızlık duygusunun yaşanmasına neden olmaktadır.

Amaç: Bu derlemenin amacı yaşlı bireylerin sosyal izolasyon ve yalnızlık duygularını literatür doğrultusunda tartışmak ve sonuçlarını değerlendirmek amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bunun için, Uluslararası ve Ulusal veri tabanlarında (Pubmed, EBSCOHost, Science Direct, Ulakbim Tıp Veri Tabanı, Türk Medline) 2008-2018 yılları arasında bulunan makaleler taranmıştır. Türkçe anahtar kelime olarak “yaşlı, yaşlılık, sosyal izolasyon, yalnızlık”; İngilizce olarak “elderly, social isolation, loneliness” kullanılmıştır. Bu alana katkılar sağlamış yazı ve araştırmalardan yararlanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma: Yaşlı bireylerin yalnızlık duygusuna sebep olan faktörler; eş ya da arkadaş ölümü, emekli olma, evinden ayrılma, rollerde değişim, duygusal kayıplar, kronik hastalıklar, fiziksel sınırlılıklar, ekonomik güçlükler ve başkalarına bağımlı olmadır. Yaşlılıkta nitelikli bir bakım sağlanması ve kişilerarası ilişkilerin sürdürülmesi bireyin bu dönemi kabullenmesi açısından önemlidir. Yaşlı bireyin, yaşadığı problemleri çözmeye çalışarak uyum göstermesinde, kendisini sevilen, aranan ve saygı duyulan bir kişi olarak algılamasında çevresinin kendisine sunacağı destek çok önemlidir. Fakat yaşlı bireyler sosyal desteğe en çok ihtiyaç duydukları bu dönemde pek çok zamanı yalnız başına geçirmektedir. Yalnızlık duygusu yaşlının yaşam memnuniyetini ve doyumunu olumsuz yönde etkileyerek bireyin yaşantısını dayanılmaz hale getirebilmektedir. Araştırmalar kısıtlı ya da tatmin edici olmayan sosyal ilişkiler yaşayan yaşlıların mortalite riskini, güçlü sosyal ilişkileri olan kişilere göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Fiziksel ve zihinsel yeteneklerde yaşanan kayıplar yaşlı bireyi başkalarına bağımlı hale getirmekte ve yetersizlik duygusu yaratarak benlik saygısında azalmaya neden olmaktadır. Ayrıca bu durum yalnız yaşayan yaşlı bireylerde depresyona ve intihar girişimine neden olabilmektedir. Böyle istenmeyen durumların önlenmesinde doyum sağlanabilen bir sosyal destek sistemi geliştirmek yaşlının yalnızlık hissini azaltarak daha iyi hissetmesini sağlayacaktır. Sevgi ve saygı gördükleri ortamda, hayatla olan bağları güçlenecek, spiritüel alanlarda mutluluğu yaşayacaklardır.

Sonuç: Yapılacak multidisipliner çalışmalar yaşlı sorunlarına çözüm için katkı sağlayıp, sağlıklı ve mutlu yaşayan yaşlı bireyler oluşmasına öncülük edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, yaşlılık, sosyal izolasyon, yalnızlık

İLKÖĞRETİM TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YAŞLILIK VE YAŞLANMA

İkuko MURAKAMİ¹ & Emine Kübra GÜNDEM¹

¹Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü - ANTALYA

ÖZET

Günümüz toplumunda bilim ve teknolojiadaki gelişmeler ve tıptaki ilerlemelerin sonucunda, sağlık koşullarının iyileşmesi, bebek ölümlerin azalması ve ömrün uzamasıyla birlikte toplumdaki yaşlı kesimin oranı artmıştır.

Bu araştırmada ders kitaplarındaki yaşlı insan görüntüleri incelenmiştir. Türkçe derslerinde okutulan Türkçe ders kitaplarında, görsel materyallerde yaşlı bireylerin nasıl resmedildiği, metinlerde ise yaşlı bireylerin hangi kavramlarla birlikte ele alındığını ortaya çıkarmak, aynı zamanda ders kitaplarındaki yaşlılığa karşı olan değer, önyargı ve kalıp yargıları tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Talim ve Terbiye Kurulunun, 2016-2017 Eğitim ve Öğretim yılında ders kitabı olarak kabul edilen, birinci ve ikinci kademe (1.sınıftan 8.sınıfa kadar olan) toplam 18 adet Türkçe ders kitabıdır. Ders kitaplarına MEB web sayfasından ulaşılmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup veriler belge inceleme yoluyla toplanmıştır ve içerik analiziyle kategorize edilmiştir. Bu kategorilerin söylem analizleri yapılmıştır. Görseller ise benzer özelliklerine göre gruplandırılmıştır ve göstergebilimsel analizleri yapılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre metinlerde yaşlı bireyler, otoriter, bilge ve saygı duyulan kişiler olarak tasvir edildiği gibi yalnız, yoksul, bakıma muhtaç olarak da ifade edilmektedir. Yaşlı bireyler, çocuklarıyla ya da torunlarıyla vakit geçiren ebeveyn (anne/baba ya da dede/nine) rollerindedir. Görsellerde ise yaşlı bireyler ev ortamında bulunurlar ve pasiftirler. Aynı zamanda beyaz saç, beyaz sakal, kırışıklık gibi kalıplaşmış fiziksel görünüme sahiptirler ve gözlük, baston gibi nesnelerle birlikte resmedilmektedirler.

Yapılan analizler sonucunda ders kitaplarında yaşlı bireylere karşı hem olumlu hem de olumsuz tutumlar, yaşlılık ve yaşlanmaya karşı önyargı ve kalıp yargıların olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türkçe ders kitabı, içerik analizi, söylem analizi, göstergebilimsel analiz

ALGILANAN AİLE DESTEĞİ VE YAŞLILARIN GÜNLÜK YAŞAM ETKİNLİKLERİ

Velittin KALINKARA¹, Gülay GÜNAY², Cengiz KILIÇ³, Nesrin KACAR⁴ & Işıl KALAYCI⁵

¹Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü - DENİZLİ

²Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fak., Sosyal Hizmet Bölümü - KARABÜK

³Atatürk Üniversitesi, Açık Öğretim Fak., Felsefe Bölümü - ERZURUM

⁴Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü - DENİZLİ

⁵Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fak., Hemşirelik Bölümü - ISPARTA

ÖZET

Son yıllarda uluslararası ve ulusal örgütler tarafından yoğun olarak üzerinde durulan önemli sorun alanlarından biri nüfusun yaşlanmasıdır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde giderek artan bir ilgiyle yaşlı nüfusun karşılaşılabilecekleri sorun alanları ve çözüm önerileri geliştirilmektedir. Yaşlı bireylerin deneyimlediği en önemli sorunlar arasında fiziksel kapasitedeki sınırlamalara bağlı olarak günlük yaşamın sağlıklı ve kaliteli bir şekilde sürdürülebilmesi ve sosyal destek sistemlerinden giderek uzaklaşması yer almaktadır. Bu çerçevede çalışma kapsamında yaşlı bireylerin çocukları ve akrabaları ile olan ilişkileri, günlük aktivitelerini yerine getirme durumları, yardım aldıkları birey ve kurumlar, yaşam memnuniyetleri, sosyal ağlarla olan ilişkilerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini dört farklı ilde (Denizli, Isparta, Karabük, Erzurum) yaşamlarını sürdüren 60 ve daha yukarı yaş grubunda yer alan ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden toplam 600 yaşlı birey oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından yaşlı bireylerin yaşam tarzlarını, günlük yaşam aktivitelerini, sosyal çevre ile olan ilişkilerini ve yaşam memnuniyetlerini belirleyebilmek amacıyla bir anket formu hazırlanmıştır. Araştırma verileri istatistik programı ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre yaşlı bireylerin % 56.8'ini kadınlar oluşturmaktadır, % 46.0'sı eşi ile birlikte yaşamlarını sürdürmektedirler, yaş ortalaması 70'dir. Çocukları olduğunu belirten yaşlıların %44.5'i çocukları ile farklı kentlerde yaşamlarını sürdürmektedirler, çocukları ile her gün yüz yüze görüşmelerin oranı yüksektir (%45.8). Yaşlı bireylerin %66.5'i günlük faaliyetlerini bağımsız olarak yapabilmektedir, günlük faaliyetleri yaparken yardım aldığını belirtenlerin yarısından biraz fazlası (%54.7) oğlu veya eşinden yardım almaktadır. Yaşlıların %56.2'si gelirlerini "orta" olarak algıladıkları ve %81.0'i gelir olarak başkasına bağımlı olmadıklarını belirtmişlerdir. Yaşlılar arasında en çok destek alınan (%67.5) ve en çok destek verilen (%67.5) kişiler arasında çocuklarının olduğunu belirtenler başta yer almaktadır. Yaşlıların yarısından fazlasının (%52.3) bir kronik hastalığı vardır (diyabet %51.3). Çoğunluğunun (%91.2) sosyal güvencesi vardır. Yaşlı bireylerin %63.5'i yaşamlarından memnun olduklarını, kendilerini yalnız hisseden yaşlıların oranının yüksek olduğu (evet=%46.5; bazen=%39.2'), %41.2'si çevrelerindeki insanlarla ilişkilerinin "iyi" olduğunu ve yarısından biraz fazlası (%52.0) "her gün" dışarı çıktıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda yaşlı bireyler arasında aynı evde yaşama süresi ortalaması 24 (S=18.69) yıl, aynı çevrede yaşama süresi ortalaması 30 (S=20.07) yıl olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal ilişkiler, günlük yaşam aktiviteleri, yalnızlık, sosyal yaşam, bağımsızlık

CITTASLOWDA YAŞLI OLMAK: KKTC-LEFKE’DE BİR ÖZNEL REFAH ÇALIŞMASI

Şengül HABLEMİTOĞLU¹, Mehmet ATASAYAR¹ & Gül ŞAHİN¹

¹Lefke Avrupa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi - LEFKE

ÖZET

Yaşlı bireyler yaşlanmakla birlikte çeşitli fiziksel, sosyal ve ekonomik sorunlarla karşılaşmakta, bu sorunların üstesinden gelmeye çalışırken, yaşamdan farklı düzeylerde hoşnut/memnun olmakta ve sosyal açıdan yaşlanmaya farklı uyum göstermektedirler. Yaşam memnuniyeti, kişinin yaşamını olumlu olarak değerlendirmesidir. Literatürde genel olarak “özel ya da beyan edilen iyilik” ve “özel refah” kavramlarıyla eş anlamda kullanılmaktadır. Bu tebliğde, yaşam memnuniyeti kavramına karşılık sosyal hizmet alanında bireyin kendine, diğer kişilere ve genel anlamda yaşama ilişkin fikirlerini ve yorumlamalarını ifade eden bir kavram olarak benimsenen “özel refah” kullanılmakta, KKTC Lefke’de yaşlı bireylerin özel refahına dair bilgi edinmek ve sosyal hizmet perspektifinden önerilerde bulunmak amacıyla Lefke’de yaşayan 80 yaşında ve daha yaşlı bireylerle yapılan bir araştırmanın sonuçları aktarılmaktadır. Araştırmada kesitsel tarama modeli ile çalışılmış, yaşları 80-106 aralığında olan 516 bireyden %20 örnek hacmi ile tabakalı örnekleme yapılarak 103 birey araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak Kişisel İyi Oluş İndeksi ve Yaşam Tatmini Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Lefke’de yaşayan yaşlıların genellikle yaşamlarını tatmin edici buldukları, olumlu bir bakış açısı ile değerlendirdikleri, yaşam tatminleri arttıkça kişisel iyi oluşlarının da arttığı saptanmıştır. Araştırmaya katılan 80 yaş ve üzeri yaşlıların özel refahlarına ilişkin saptanan olumlu değerlendirmeleri üzerinde, KKTC’nin güney batısında bir cittaslow kent olma özelliği taşıyan Lefke ilçesinde, yaşlılar için yaşamın kolay sürdürülmesinin etkili olduğu söylenebilir. Yaşamın yavaş aktığı ilçede yaşlılar tarihsel, kültürel ve çevresel mirası hissederek, daha insani, daha çevreci, düne, bugüne ve gelecek nesillere saygılı olma felsefesine dayana ve yaşlıları yormayan bir yaşam sürdürmekten dolayı kendilerini iyi hissetmektedirler. Bu tebliğde cittaslow bir kentte yaşayan yaşlıların özel refahı ile kentin yaşlılara sunduğu olanaklar açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, yaşlanma, özel refah, yaşam tatmini

YAŞLILARIN TOPLUMSALLAŞMA SORUNLARI

Metin ÖZKUL¹, Melda ATASOY² & Işıl KALAYCI³

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü - ISPARTA

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölüm Mezunu - ISPARTA

³Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi - ISPARTA

ÖZET

Toplumumuzda önemli bir kesimi oluşturan yaşlılar, hem kendi yaş grupları hem de diğer yaş grupları içerisinde sosyal çevreye uyum sağlamak ve toplumsal ilişki kurma ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sosyal ortamlara ihtiyaç duymaktadırlar. Araştırma, yaşlı bireylerin ve yaşlı yakınlarının, yaşlıların toplumsal ilişki kurma sorunlarına yönelik görüşlerini irdelemeyi amaçlamaktadır. Örneklem grubunu İstanbul ilinin Eyüp ilçesinde evde yaşayan 65 yaş üzeri nüfus ve onlarla birlikte aynı hane içerisinde ikamet eden yaşlı yakınları oluşturmaktadır. Katılımcılara araştırmanın amacı ve soru formu açıklanmış, sözlü onayları alınmıştır. Yaşlı katılımcıların %62'si günlük yaşamda en sık çocuklarıyla, %44'ü ise eşiyle iletişimde bulunduklarını ve iletişim sıklığını her gün görüşmek (%90) olarak nitelendirmişlerdir. Yaşlılar çocuklarıyla ve torunlarıyla bazı sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Yaşlılar sorunla karşılaştıkları zaman çocuklarından (%48) ve eşlerinden (%44) destek almaktadır. Yaşlı katılımcıların %72'sinin en az bir hobisi bulunmaktadır ve hobilerini evde kendi başına etkinlik yapmak, bahçe işleriyle ilgilenmek, dini toplantılara katılmak, gezmeye gitmek ve spor yapmak oluşturmaktadır. Yaşlıların %58'i toplumsal ilişki kurma ihtiyacının tamamen, %24'ü ise kısmen karşılandığını vurgulamıştır. %54' ü ise toplumsal ilişki kurmak için çaba harcadığını ifade etmiştir. Yaşlılar en sık yakınlarıyla sohbet ettiklerini (%33,3), ve komşu/akraba ziyaretleri yaptıklarını (%29,7) belirtmişlerdir. Yaşlı yakınlarının tamamı yaşlıların sosyal hayata katılmaları gerektiği görüşündedir ve sosyal hayata katılabilecekleri alanları en sık komşu/akrabalar ve dini toplantılar olarak sıralamışlardır. Yaşlı yakınları, toplum üyelerinin yaşlılığa yönelik önyargılarının olmasının (%36), yaşlıların yetersiz görülmesinin (%34) ve hasta olarak nitelendirmesinin (%26) yaşlıların toplumsal ilişki kurmada sorun yaşamasına neden olduğunu ifade etmişlerdir. Sonuç olarak yaşlı bireylerin ve yaşlı yakınlarının yaşlıların toplumsal ilişki kurmaya yönelik sorunlarına yönelik görüşlerinin, yaşlıların toplumsal ilişkilerini geliştirmesine yönelik politikaların oluşturulmasına önemli bir katkı yapacağını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal ilişki, sosyal etkinlik, yaşlı, yaşlı yakınları

YAŞLI HASTALARLA İLGİLENEN REFAKATÇİLERİN BAKIM YÜKÜ VE TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ

Işıl KALAYCI¹ & Metin ÖZKUL²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi - ISPARTA

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü - ISPARTA

ÖZET

Yaşlılar sağlık sorunları yaşadığı zaman fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması konusunda yardıma ve desteğe ihtiyaç duymaktadır. Hastanelerde tedavi altına alınan yaşlıların fiziksel ve psikolojik bakım ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yaşlı yakınları refakatçi olarak yaşlıların yanında kalmaktadır. Araştırma yaşlıların yanında refakatçi olarak kalan ve bakım hizmetinde aktif rol alan refakatçilerin sorunları, yaşanan yetersizlikleri, karşılaşılan ya da aşılmasında güçlük çekilen problemleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Örneklem grubunu Araştırma kapsamına Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma Uygulama Hastanesinde dâhili ve cerrahi kliniklerinde yatarak tedavi gören yaşlı hastaların yanında refakatçi olarak kalan 179 birey alınmıştır. Refakatçiler rastgele örneklem tekniği ile seçilmiştir. Bireylere “Bakım Verenlerin Yükü Ölçeği (BYÖ)” ve “Maslach Tükenmişlik Envanteri (MTE)” uygulanmıştır. Ayrıca refakatçilere ve hasta bireylere, demografik ve sosyoekonomik durumlarına ilişkin bilgileri içeren bir soru formu kullanılmıştır.

Refakatçilerin %58,7’si yaşlı hastanın kızı/oğlu, %21,8’i gelini/damadıdır. Yaşlı hastaların %12,8’i tam bağımlı, %60,3’ü yarı bağımlı ve %26,8’i bağımsızdır. Refakatçi bireylerin bakım verme yükü %28,54 ve alt boyutlarından zaman-bağımlılık yükü %48,02; gelişimsel yükü %32,45; fiziksel yükü %30,30; sosyal yükü %14,11 ve duygusal yükü %17,70 düzeyinde bulunmuştur. Bakım verenler %58,20 düzeyinde tükenmişlik yaşamaktadırlar. Bakım yükü arttıkça tükenmişlik artmakta; bakım yükü duygusal tükenmeye ve duyarsızlaşmaya neden olmaktadır. Çalışmanın ampirik bulguları, günümüzde yaşlı hasta bakımı sorununun gittikçe artan bir eğilime sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle hasta bakımına yönelik politikaların geliştirilmesi önemlidir. Özellikle hastaya refakat eden bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını destekleyecek programların geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı hasta, bakım verme, yaşam doyumu, bakım yükü, tükenmişlik

YAŞLANMA VE SOSYAL POLİTİKALAR

Gönül İÇLİ

Pamukkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,
Kınıklı Yerleşkesi - DENİZLİ

ÖZET

Yaşlı bireylerin sorunları kronolojik yaşlanmanın yanı sıra, toplum yaşamındaki değişimlerle de yakından ilişkilidir. Yaşlanan bireylerin temel gereksinimlerinin karşılanmasında sosyal politikalar en önemli öğelerden birisi olup, yaşlıların yaşam kalitelerinin belirlenmesiyle yakından ilişkilidir. Sosyal politikaların zayıf ve güçsüz kaldığı alanlar yaşlı bireylerin yaşamlarında olumsuzluklara yol açmaktadır. Sosyal politikaların güçlü olduğu alanlarda ise yaşlıların iyi durumda olduğu görülmektedir.

Gelişmiş ülkelerde sosyal politika ve planlar uluslararası standartlar paralelinde yaşlıları “özel ihtiyaç grubu” olarak kabul etmekte, bu grup için amaç ve hedefleri bilimsel yöntemlere, araştırma ve deneyimlere dayandırmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise genel yaklaşım, yalnızca kriz durumlarında yaşlıların yardımına koşma biçimindedir.

Yaşlanmayı anlamak ve yaratabileceği sorunların üstesinden gelmek için sosyal politikalar yaşlanma konusunda çalışan akademik disiplinlerden ve profesyonel uygulama alanlarından yararlanılarak düzenlenmekte, toplumsal kurumların üstleneceği roller belirlenmektedir. Bütüncül bir stratejinin geliştirilmesi yaşlıları güçlendirmekte, topluma eşit haklara sahip bireyler olarak katılmalarını sağlamakta, yaşlılara karşı toplumsal tutumun biçimlenmesine etki etmektedir.

Bu çalışmada öncelikle sosyal politikaların kuramsal temellerine yer verilmektedir. Sonraki bölümde konumuz gereği yaşlılıkta karşılaşılan riskler bağlamında emeklilik sistemleri, sağlık sistemleri, bakım hizmetleri çerçevesinde sosyal politikalar ele alınmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise yaşlıların yaşamın içinde olmasına yönelik sonuç ve önerilere yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, sosyal politika, kamusal bakım, kamusal sağlık, kamusal emeklilik

MEKANDA (SOSYAL) ADALET, ÖZERKLİK VE YAŞLILIK: Geronteknolojik Yaklaşım

Velittin KALINKARA

Pamukkale Üniversitesi, Denizli teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü - DENİZLİ

e-mail: vkalinkara@gmail.com

ÖZET

Adalet ilkesi, bir toplumun üyelerinin hangi haklara sahip olduğu ve üyelere nasıl bir yük ve fayda sağlaması gerektiği sorusunu cevaplamayı amaçlar. Adalet aynı zamanda kaynakların verimli bir şekilde dağıtılmasıyla ilgilenir, böylece toplumdaki herkes - özellikle en zayıf olanlar - da fayda sağlar. Adalet ilkesine göre, eğer yaşlı bir bireyin günlük yaşamına teknolojik müdahale, temel bir ihtiyacın (herkesin hakkı olduğu) yerine getirilmesine katkıda bulunursa bir değer ifade eder. Her durumda adaletin amacı, bireylere keyfi muamele yapılmasını önlemektir. Bu nedenle, eşitlik kavramı adalet kavramının temelini oluşturur. Ancak, eşitlik ilkesinin bakım çalışmalarında zayıf çalıştığı, hasta ve sağlıklı iki bireye eşit miktarda bakım vermenin adalet ruhuna uygun olamayacağı savunulmaktadır. Bu nedenle eşitlik ilkesini, bireylere eşit muamele etmek yerine, eşit muamele etme talebi olarak yorumlamak önerilmektedir. Bu kabulden sonra, yaşlıların özel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmak ve geronteknolojiye yönelik kaynak tahsisi için özel politikaları gerektlendirmek mümkün olabilecektir.

Geronteknoloji bağlamında, adalet felsefesi, yaşlı bireyin diğer insanlarla iletişim kurmalarına yardım etmeyi de savunabilir. Geronteknoloji, hizmetlere erişimi, dijital dünyaya dahil olmayı artırdığı gibi yaşlı insanların entelektüel becerilerini yaşam kalitelerini arttırmak için kullanmalarına yönelik bir platform sağlayabilir. Yaşlı insanların yaşam kalitesi büyük ölçüde özerkliği ve bağımsızlığı sürdürme yetenekleri ile belirlenir. Bir insanın özerkliğine saygı duymak, onun isteklerini zorlama, tehdit veya benzeri yollarla geçersiz kılmayacağımız, özgürlüğünü kısıtlamayacağımız anlamına gelir. Geronteknolojide bu, yaşlı bireyin teknolojinin kabulü ve kullanımı ile ilgili kararlar almak için yeterli bilgiye sahip olma hakkı olduğu anlamına gelir. Özerklik ilkesine göre, geronteknolojinin müdahalesi ancak yaşlı bireye seçenekleri ve sonuçları ile ilgili yeterli bilgi ve anlamlı seçimler sunulduğunda haklı görülebilir. Bu ilke, herhangi bir mekanda geronteknolojik donanımın / aracın bireyin iradesine karşı kurulmasına ve yaşlının kontrolü dışında izlenmesine izin vermez. Özerkliğin bir eylem özgürlüğü olduğu ve yaşlı bireye başkaları tarafından müdahale edilmeden kendi isteklerine göre tercih ve hareket etme olanağının verilmesi anlamına gelir. Özerklik, yaşamla başa çıkma ile doğrudan ilişkilidir ve yaşlıların, diğer bireyler gibi, günlük yaşamlarında ne tür bir teknolojiyi kabul edeceklerini seçme hakkına sahip olmasını gerektirir. Seçenekler, teknolojinin kalitesi, miktarı ve kullanım amacı ile ilgili olabilir. Bununla birlikte, yaşlı insanlar söz konusu olduğunda, özerklik ve bakımla ilgili çoğu zaman ortaya çıkan etik bir konudur. Bu derleme bildiri kapsamında yaşlıların yaşamlarını kolaylaştırma ve yaşam kalitesini artırma amacıyla son zamanlarda fazlaca gündeme gelen geronteknolojik düzenlemelerin-aracın yaşlı bireyin özgürlük ve hareket alanını ne kadar daralttığı ve hangi etik ilkelerin aşıldığı konuları ele alınacak, tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal adalet, eşitlik, yaşlılık, mekan, geronteknoloji

ALZHEİMERLİ BİREYLERE BAKIM VEREN BİREYLERİN YAŞADIĞI SORUNLAR

Emel YEŞİLKAYALI¹, Hilal ÖZCAN¹, Dilan ONAT¹, Enise UÇAR¹ & Semanur BİNGÖL¹

¹İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü - İSTANBUL

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Alzheimer hastalarına bakım veren bireylerin bakım vermekten kaynaklanan sorunları nasıl algıladıklarını belirleyerek, bu sorunların çözümüne yönelik sosyal hizmet bakış açısı ile öneriler geliştirmektir.

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve kartopu örneklem yolu kullanılarak ulaşılan Alzheimer hastasına bakım veren 17 aile bireyi oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu oluşturulurken literatür taraması sonucu 19 soru hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular, 3konu uzmanının görüşü alınarak 15 sorudan oluşan görüşme formu haline getirilmiştir. Araştırma uygulamasından önce etik kurulu onayı alınmıştır. Araştırma verileri 15.11.2018-15.12.2018 tarihleri arasında yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda toplanmıştır.

Veri çözümlemede betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Analiz yapılırken öncelikle literatür, gözlemler ve araştırma soruları göz önünde bulundurularak tematik çerçeve oluşturulmuştur. Veriler bu tematik çerçeveye göre okunup düzenlenmiştir. Sonrasında bulguları daha iyi tanımlamada destekleyici olabilecek ifadeler belirlenerek yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda, Alzheimer hastalarına bakım verenlerin bel-boyun fıtığı, tendon yırtılması ve ufak yaralanmalar gibi fiziksel sağlık sorunları; çaresizlik, tükenmişlik, yıpranma, depresyon gibi ruhsal sorunlar; kendi özel ihtiyaçlarını karşılamaya, sosyal ortamlarda bulunmaya, günlük rutin işlerini yapmaya zaman ayıramama gibi sosyal sorunları deneyimledikleri saptanmıştır. Alzheimer hastalarına bakım verenlerin; en fazla psikolojik desteğe ve hasta bakımı konusunda eğitim ve desteğe ihtiyaç duydukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer, bakım verme, sosyal hizmet

YAŞLANMANIN MEKÂNSAL GÖRÜNÜMÜ: TÜRKİYE’DE “NERESİ”, “NE ZAMANDAN” İTİBAREN YAŞLANIYOR?

Mustafa YAKAR

Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü - ISPARTA

ÖZET

Giriş: Türkiye, geçirdiği demografik dönüşüme bağlı olarak Dünya’da çok hızlı yaşlanan ender ülkelerden birisidir. Doğurganlık hızı 1980 sonrasında geriye dönüşü olmadan keskin bir şekilde düşerken, diğer taraftan hızlı bir yaşlanma süreciyle karşı karşıya gelinmiştir. Ölümlülük hızının doğurganlık hızından daha önce başlayan düşüşüne ortalama yaşam süresinin uzaması da eklenince bugün Türkiye nüfusunu “genç” olarak tanımlamak mümkün değildir.

Gerekçe: Bu araştırma, Türkiye’de nüfusun yaşlanma geçişine zamansal olarak mekansal bir perspektifle yaklaşmayı ve analiz etmeyi amaçlamaktadır. Başka bir ifadeyle, Türkiye’de yaşlanma geçiş evreleri nerelerde ne zaman başladı ve ne kadar sürdüğü soruları yaşlı nüfus verilerindeki değişimden cevaplanmaya çalışılacaktır.

Veri ve Yöntem: Araştırmada nüfus sayımları ve ADNKS’den elde edilen dönemler itibariyle iller ve ilçelere göre nüfusun yaş dağılımı verilerinden yararlanılmıştır. Tüm dönemler için yaşlı nüfus (65+) oranı hesaplanmış ve McCracken ve Phillips (2005) tarafından belirlenen eşik değerlerine göre “yaşlanma kategorileri” tanımlanmış ve tematik olarak haritalanmıştır.

Bulgular: Demografik geçişin ulusal ölçekteki gidişi mekansal olarak anlamlı farklılıklar gösterdiğinden yaşlanmanın hızı ve mekansal görünümü de homojen değildir. 2020’lerin başında toplumsal olarak “yaşlı” ülkeler kategorisine girmesi beklenen Türkiye’de bazı iller daha 2000 yılında bu kategoriye girmiş, 2017’ye gelindiğinde ise aynı kategorideki il sayısı 44’e yükselmiştir. İlçeler bazında ise, 456 ilçenin “yaşlı”, 156 ilçenin “çok yaşlı”, 16 ilçenin “çok fazla yaşlı” olmak üzere toplam 628 ilçede yaşlanmadan bahsedilebilir hale gelinmiştir. Buna karşın, Hatay-Kars arasındaki diyagonalin doğusunda kalan yerlerin yaşlanma düzeyi ise ülke ortalamalarının gerisinden takip ettiği anlaşılmaktadır.

Sonuç: Türkiye’nin kendine özgün geçirdiği demografik geçiş süreci, yaşlanmayı Dünya’da en hızlı yaşayan ülkelerden biri yaparken, demografik geçişin ülke içindeki seyrinde ortaya çıkan zamansal ve mekansal farklılıkları ise yaşlanma düzeyi ve hızının mekansal görünümünü şekillendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Demografik geçiş, toplumsal yaşlanma, yaşlı nüfus, Türkiye

YAŞLI BAKIMI VE KADININ GÖRÜNMEZ EMEĞİ: İNFORMAL YAŞLI BAKIMINDA KADIN EMEĞİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Nilüfer KORKMAZ YAYLAGÜL¹ & Hande KIRIŞIK¹

¹Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi - ANTALYA

ÖZET

Türkiye’de yaşlı bakımında informal bakım yaygındır ve daha çok aile bireyleri yaşlı bakımı üstlenmektedir. Aile içinde ise kadınlar birincil bakım veren konumundadırlar. Bu yönüyle informal yaşlı bakımı, hem verilen bakım emeği hem de toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkisi bağlamında incelenmesi gereken önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmanın amacı, yaşlı bakımı ile ilgili toplumsal cinsiyet rollerinin aile içinde nasıl şekillendiğini kadın emeği bağlamında ortaya koymaktır.

Araştırmada nesnel koşullar ve öznel koşulları toplumsal cinsiyet bağlamında ele almak için feminist yaklaşım benimsenmiş ve buna paralel olarak öznel deneyimlerin ortaya konması için nitel araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yaşlı bakımı yapan ailelerden beş kadın beş erkek aile üyesi ile yarı yapılandırılmış soru formu ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Tematik analiz yöntemiyle verilerin temaları belirlenmiş ve Cappa analizi ile geçerlik güvenirlik testi yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesi ve analizinde NVivo 10.0 programı kullanılarak betimsel nitel analizi yapılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre yaşlı bakımı konusunda; bakım süreci, bakımda işbölümü ve bakım emeği olmak üzere üç ana tema ortaya çıkmıştır. Ev işlerinin bakım işleri ile bütünleşmesinin kadınları fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan olumsuz etkilediği görülmüştür. Kadınların ve erkeklerin bakım verirken yaptıkları işler niceliksel ve niteliksel olarak farklılık göstermektedir. Ayrıca bakım emeği karşılığında maddi bir beklenti bulunmamaktadır ve yaşlı bakımına manevi bir anlam yüklenmektedir. Bu sebepler kadın emeğinin görünmezliğini arttıran unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, aile toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve bakım emeğinin görünmezliğini pekiştiren bir kurum olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda Türkiye’nin yaşlı bakımı alanındaki sosyal politikalarının bakım emeği temelinde yeniden yapılandırması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnformal yaşlı bakımı, görünmez kadın emeği, toplumsal cinsiyet

YAŞLI BAKICILARININ SORUNLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Fatma ARPACI

Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü - ANKARA

ÖZET

Yaşlı bakım hizmetlerine nüfusun yaşlanması ve aile yapısının değişmesine bağlı olarak giderek daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Söz konusu bakım ve destek hizmetlerinin yaşlı bakım kurumları ve profesyonel yaşlı bakım personeli diğer deyişle yaşlı bakıcıları aracılığıyla yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Araştırma, yaşlı bakıcılarının sorunlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacı ile planlanmıştır. Araştırmanın evrenini Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan Ankara’da bulunan Genel Müdürlüğe Bağlı Huzurevleri ve Diğer Huzurevlerinden Yerel Yönetimlere Ait Huzurevleri, Dernek ve Vakıflara Ait Huzurevleri ve Gerçek Kişilere Ait Huzurevleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Ankara’da bulunan Ankara Seyranbağları Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Ankara Ümitköy Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Ankara Gicik Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Ankara Kızılcahamam Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Ankara 75.Yıl Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Ankara Elmadağ Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Ankara Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ile Yeni Ankara sevgi Esen Huzurevi’nde çalışan gönüllü 172 yaşlı bakıcısı oluşturmuştur.

Araştırma kapsamına alınan yaşlı bakıcılarının sorunlarına ilişkin görüşlerini ortaya koyacak verilerin elde edilmesinde anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu bakıcıya ilişkin bilgiler, bakıcının çalıştığı kuruma ilişkin bilgiler, bakıcının mesleğine ilişkin bilgiler ile çalışma koşullarına ilişkin sorunlar ve bakıcılık mesleğine ilişkin sorunları içeren yaşlı bakıcılarının sorunlarına ilişkin görüşleri olmak üzere 4 bölümden meydana gelmiştir. Anket formunda kullanılan Likert tipi yaşlı bakıcılarının sorunlarına ilişkin görüşleri her zaman bazen ve hiçbir zaman olarak ele alınmıştır. Yaşlı bakıcılarının %58.1’i kadın, %41.9’u erkektir. Yaşlı bakıcılarının % 22.7’si 34 yaşında ya da daha genç yaşta, %36.0’sı 35-40 yaş grubunda, %19.8’i 41-45 yaş grubunda ve %21.5’i 46 yaşında ya da daha büyük yaşta. Yaşlı bakıcılarının çalışma koşullarına ilişkin sorunlarının ve bakıcılık mesleğine ilişkin sorunlarının bakıcının cinsiyeti ile ilişkili olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Yaşlı bakıcılarının çalışma koşullarına ilişkin sorunlarından “yaşlı yakınlarının sürekli müdahalesi” yaşlı bakıcısının yaşı ile ilişkilidir ($p<0.01$). Kurumlarda görev yapan yaşlı bakıcılarının çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Bakıcılık mesleğinin önemi medyada ele alınarak toplumun bilinçlendirilmesi yaşlı bakıcılarının sorunlarının azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, yaşlı bakıcısı, yaşlı bakımı, kurum, kurum bakımı.

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLILIĞA BAKIŞI

Sevda ÖZÜTÜRKER

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü - ERZİNCAN

ÖZET

Günümüzdeki nüfus yapısı ve dinamikleri, toplumların geleceği hakkında değerlendirmeler yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Sağlık ve tıbbi bakım hizmetlerindeki gelişmeler, teknolojik ilerlemeler, modernizasyon, toplum yapısındaki çözümler ve buna bağlı olarak geleneksel değerlerde yaşanan dejenerasyon demografik yapıyı belirgin bir şekilde farklılaştırmıştır. Sürece bağlı olarak yaşlı nüfus sayısında görülen artış, tüm dünyanın en önemli toplumsal nitelikli sorunlarından biri halini almıştır. Yaşlı popülasyonunda gözlenen bu artış öncelikle; bakım ve sağlık hizmetleri olmak üzere tüm dünyanın sosyo-politik ve sosyo-ekonomik öncelikleri arasında yer almaya başlamıştır. Bu hizmetlerin temel hedefi; üretken, başarılı ve bağımsız bir yaşlanma süreci geçirilmesini sağlamaktır. Bireylerin bu şekilde bir yaşlanma süreci geçirmeleri yalnızca bireysel özellikleri ile değil, toplumsal anlamda kendilerine sunulacak hizmetlerle de ilişkilidir. Sosyal politikaların en önemli ayaklarından biri ise sosyal hizmetlerdir. Bu bağlamda yaşlı refahı alanındaki hizmet sunucuları arasında birincil meslek elemanı olarak ön plana çıkan sosyal çalışmacıların yaşlılığa dair tutumlarının belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal hizmet eğitimi alan ve gelecekte sosyal çalışmacı olarak profesyonel çalışma hayatında yer alacak olan öğrencilerin yaşlılığa bakış açılarının belirlenmesi araştırmamızın temel amacını oluşturmaktadır.

Araştırmamız Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü 2. Sınıf Yaşlılarla Sosyal Hizmet dersi alan; 62'si kadın, 50'si erkek olmak üzere toplam 112 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere 23 sorudan oluşan Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) anketi ve sosyo-demografik özelliklerin tespiti için ayrıca bir anket uygulanmıştır. Araştırmamızdan elde edilen veriler SPSS paket programında analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçlarımıza göre öğrencilerin yaşlılığa bakışının; cinsiyet, bölgesel farklılıklar, aile tipi, bir yaşlıyla birlikte yaşama gibi değişkenlerden etkilendiği gözlenmiş ve istatistiksel anlamda açıdan anlamlı farklar bulunmuştur ($p < 0,05$).

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, yaşlılığa bakış, sosyal hizmet, üniversite öğrencileri

DİJİTAL KÜLTÜR İÇERİSİNDE YAŞLILIK

Metin ÖZKUL¹ & Hatice OĞUZ²

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü - ISPARTA

² Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Uluborlu Selahattin Karasoy MYO - ISPARTA

ÖZET

Teknolojinin de hızla değiştiği ve yaşamın hemen her alanına hükmettiği günümüz dünyasında demografik anlamda da en önemli değişimi yaşlanma olgusu oluşturmaktadır. Bu sebepten dolayı çalışmada dijital kültür ve yaşlılık olgusu ele alınmıştır. Dijital dönüşümle birlikte internet, bireylerin sosyal-ekonomik ilişkilerini ve etkinliklerini yönlendirici bir konuma yerleşmiştir. Günümüzde hemen herkes en basit işlerini yerine getirmek için dahi internetle entegre teknolojiyi kullanmaktadır. Bu durumun güvenli ve verimli bir şekilde yönetilebilmesi için belirli bir kullanım bilgisi ve becerisine sahip olmak gerekmektedir. Çeşitli kaynaklardan yararlanılarak hazırlanan bu çalışmanın konusu, kültürel gelişime dijitalleşmenin (bununla birlikte internetle birlikte hayatımızda yer bulan sosyal medya vb. alanların) yön verdiği günümüzde yaşlı bireylerin bu süreçte nasıl uyum sağladıkları üzerinden şekillenmektedir.

Çalışma genel olarak literatür taraması niteliğindedir. İncelenen kaynaklardan edinilen bilgiler ve gözlemler ışığında yaşlı bireylerin dijital kültür içerisinde nasıl konumlandıkları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda şunları söyleyebiliriz: Dijital kültürü, kültür üzerinde dijital sistemlerin hakim olması ve kültürün teknolojik anlamda evrimleşmesi şeklinde betimleyebiliriz. Bu süreç içerisinde yaşlı bireylerin yeniliklere uyum sağlama problemi karşımıza çıkmaktadır. En basit şekilde ifade edecek olursak bugün tüm iletişimimizi yönetmemizde temel araç olarak kullandığımız akıllı telefonları yaşlı bireyler kullanırken problem yaşamaktadırlar. Bunun temel sebepleri içerisinde teknolojinin her geçen gün değişmesi ve bu hızı yakalayamamak, mevcut bilgi ve yeteneklerin bu hızlı değişim sürecine yeter sevide olmaması sayılabilir. Yaşlı bireylerin dijital kültür içerisinde yaşadıkları bu olumsuzluklar onların sosyalleşmelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Genç bireylere göre yaşlı bireyler bu alanda geri kaldıkları için adeta statü kaybı yaşamaktadırlar.

Çalışmanın ana hatları bahsedildiği şekildedir. Günümüzde sosyal-kültürel ve demografik alanları etkileyen bu iki olgunun (dijitalleşme ve yaşlılık) nasıl bir etkileşim içerisinde olduğunu ele almak toplumsal devamlılığı sağlayan sosyalleşme sürecinin analizi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Dijital kültür, dijital dönüşüm, yaşlılık, sosyalleşme, uyum, sosyal statü

YAŞLILAR VE ÜRÜN TASARIMI

Büşra COŞGUN¹ & Hamza ÇINAR¹

¹Gazi Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Ağaçışleri Endüstri Mühendisliği Bölümü - ANKARA

ÖZET

Yaşlılık süreci insan hayatının yaşam evresinin anlamlı bir bölümünü oluşturmaktadır. Herhangi bir hastalık durumu olarak değerlendirilmeyip insanın fizyolojik ve psikolojik olarak değişim göstermesi olarak tanımlanabilmektedir. Ülkemizde yaşlı nüfus oranının ve yaşam sürelerinin artması, ürün ve mekânda yaşlı kullanıcı ihtiyaçlarının dikkat edilmesi gereken önemli bir unsur ve mevcut şartların iyileştirilmesi gerekliliği söz konusudur. Bu görüşten yola çıkılarak bu çalışmada, yaşlıların fiziksel ve ruhsal değişimleri incelenerek ürün ve mekânlara ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, literatür derlemesi, sorunların tanımlanması ve tespitine yönelik anket ve gözlemler yapılması araştırmanın temel metodunu oluşturmuştur. Araştırma alanı olarak Ankara seçilmiş olup 3 farklı sosyo-ekonomik grup araştırma alanına dâhil edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; mekânların yaşlı algısında hatıra olarak kaldığı, hareketsizlikten fiziksel güç kayıplarının arttığı, mekân ve mobilya/ürünlerin yaşamlarını bağımlı hale getirdiğini, yaşlıların ihtiyaçlarına cevap verebilen nitelikte mekân ve ürünlerin çok sınırlı düzeyde kaldığı, bağımsız ve kendilerine yeterli düzeyde yaşamlarını idam ettiremedikleri tespit edilmiştir.

Yaşlı bireylerin günlük yaşamını kolaylaştıracak, yaşam kalitelerini artıracak ürün ve mekân oluşumların da tasarım felsefesinin etkili bir şekilde kullanılması gerektiği, yaşlıların kendi işlerini kendilerinin yapabildiği, kimseye muhtaç olmadan yaşanabilir ve erişilebilir ürün, alan ve mekânların oluşturulması gerektiği tavsiyesi ile çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, ürün tasarımı, yerinde yaşlanma, bağımsız yaşam

HUZUREVİNDE YAŞAMAK İSTER MİSİNİZ? : YETİŞKİNLERİN HUZUREVİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISI İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Gözde YILMAZ¹, Saniye Seda SEVİM¹ & Gülten UÇAN¹

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü - MANİSA

ÖZET

Genel nüfus içindeki yaşlı nüfusun oranı tüm dünyada artış eğilimi göstermektedir. Yaşlıların bakım ihtiyacı yakın zamana kadar geleneksel aile yapısı içerisinde kadınlar tarafından karşılanmıştır. Günümüzde aile yapısının çekirdek aileye doğru evrilmesi ve kadınların çalışma yaşamında daha fazla yer alması nedeni ile yaşlı bakımı için hizmet modelleri geliştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Yaş alan bireylerin özel ihtiyaç ve gereksinimlerinin profesyoneller tarafından karşılanmasını mümkün kılan huzurevleri, bu hizmet modellerinden biridir. Ancak yaş alanlara, çocukları tarafından bakılması gerektiğine inanılan geleneksel toplumlarda huzurevleri zorunlu ve son seçenek olarak görülmektedir. Huzurevlerinin “düşkünlerin kaldığı yer” yerine “huzur bulunan ev”e dönüştürülebilmesi için bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın amacı, huzurevleri ile ilgili tutumu ve ilişkili olduğu bazı değişkenleri betimlemek, huzurevlerinin geliştirilmesi amacıyla sosyal hizmet bakış açısıyla değerlendirmektir.

Araştırma betimleme amaçlı niteliksel bir çalışmadır. Örneklem, ölçüt örnekleme tekniği ile seçilen 12 kadın ve erkekten oluşmaktadır. Veriler, yüz yüze yapılan derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanmış ve Maxqda programı ile tümevarımsal tematik içerik analizine tabi tutularak incelenmiştir. Analiz sonucunda veriler, “geleneksel ve modern çatışması, başarılı yaşlanma, huzur bulunan ev, yalnızların sığınağı, huzurevi temsili, yaşamın içinde yer bulmak, sınırların farkına varmak, farklılıkların bulunduğu değil sıkıştığı yer, saygı ve ilgi ihtiyacı” temaları altında kümelenebilir.

Bulgular değerlendirildiğinde yaşlılara çocuklarının bakması gerektiğine duyulan inancın, huzurevi bakımının benimsenmesine engel olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların huzurevlerinin bireysel farklılıkları göz ardı eden standart kurumlar olduklarına inandığı görülmüştür. Sonuç olarak huzurevlerinin toplumun beklenti ve ihtiyaçlarına duyarlı, esnek kurumsal yapılar haline getirilmesi gerektiği ve kurum bakımına ilişkin önyargıların değiştirilebilmesi için “toplumla çalışma” faaliyetleri yürütülmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaş alma, yaşlı bakımı, huzurevi, sosyal hizmet

KIRSALDA YAŞLILIK “NE DEMEK” YA DA “NEYE BENZİYOR”?: AKSU (ISPARTA) İLÇESİ ÖRNEĞİ

Hatice AKGÜL¹ & Mustafa YAKAR²

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı - ISPARTA

² Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü - ISPARTA

ÖZET

Giriş: Yaşlılığın birey ve toplum hafızasındaki konumu algıya bağlı olarak şekillenmekte ve toplumsal dönüşümlerle birlikte değişime uğramaktadır. Başta sosyo-kültürel yapı ve inanç olmak üzere bir dizi faktörlerle şekillenen yaşlı ve yaşlılığın bireysel veya toplumsal algısı, esasında bir sosyal inşaa olup, zamanla değiştiği gibi mekânsal olarak da farklılaşmaktadır.

Amaç: Bu araştırma, Türkiye’nin geçirdiği demografik geçiş ve iç göç süreçleriyle yaşlı mekanlarına dönüşen kırsal alanlardaki yaşlılığın nasıl tanımlandığını Aksu ilçesi örneğinde mekânsal perspektifle ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Veri ve Yöntem: Araştırma verileri, Aksu ilçe merkezi ve köylerinde 65 ve üzeri yaşlı 443 yaşlıya uygulanmış bir anketin içerisinde yer alan ve birbirini tamamlayan açık uçlu olarak sorulmuş, “sizce yaşlılık, hayat ve ölüm ne demektir?” adlı sorunun cevaplarına dayanmaktadır. Elde edilen sonuçlar gruplandırılarak kategoriler oluşturulmuş ve demografik ve sosyo-ekonomik diğer göstergelerle kesişimselliği de göz önüne alınarak içerik analizine tabi tutulmuştur.

Bulgular: Yaşlıların sorulan üç soruya verdiği cevaplar, bu kavramları tanımlamak yerine daha çok metafor kullanarak açıklamaya çalıştıklarını göstermektedir. Verilen cevaplardan elde edilen en temel bulgu, yaşlılığın büyük ölçüde olumsuz anlamlar ve meteforlarla anlamlandırılırken, paradoksal olarak “hayatı” daha olumlu tanımladıkları, “ölüme” ise inançları ekseninde daha pozitif yaklaştıkları belirlenmiştir. Elbette bu temel bulgu, yaşlının yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, sosyo-ekonomik durumu gibi çeşitli değişkenlere göre değişiklikler göstermektedir.

Sonuç: Aksu ilçesi örneğinde yaşlıların hayatı olumlu yorumlarken hayatın son evresi olan yaşlılığa negatif anlamlar yüklenmesi bireyin yaşam gidişini bir bütün olarak algılamak yerine çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık olarak ayırıp son dönemi de olumsuz kodladıklarını göstermektedir. Türkiye geneli ile paralel olan bu sonuç, bireysel olduğu kadar toplumsal boyut taşımakta ama aynı zamanda yaşlının yaşadığı “yere” veya “mekâna” gömülü olarak şekillenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı nüfus, kırsal alan, yaşlılık algısı, Aksu ilçesi

TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA YAŞLILIK VE SOSYAL DIŞLANMA

Sergender SEZER¹ & Özden TENLİK¹

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi - MUĞLA

ÖZET

Çağımızın en önemli sorunlarından biri hâline gelen sosyal dışlanma; bireylerin ya da grupların içinde yaşadıkları toplumun; ekonomik, kültürel, sosyal ve politik değerlerinin tamamen ya da kısmen dışında kalmaları veya bırakılmaları olarak ifade edilebilir. Sosyal dışlanma, cinsiyet-cinsel yönelim, yaş, inanç, milliyet, kilo, sağlık sorunu, ideoloji, göçmenlik ekonomik gelir, eğitim düzeyi gibi bir veya birden fazla sebepten dolayı toplumun her kesimden bireylerin/grupların karşılaşabileceği toplumsal bir sorundur. Yarattığı sonuçlar itibarıyla var olan durumu daha da kötüleştirebilmektedir. Özellikle, yaşlılık döneminde kişilerin ekonomik olarak marjinalleşmeleri ve emekli olduktan sonra statü kaybına uğrama olasılıkları, yaş ve diğer sebepler de eklendiğinde dışlanmayla tanışma ihtimalleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Bununla birlikte kadına ve erkeğe biçilmiş toplumsal cinsiyet rolleri de bireylerin yaşlanma süreçlerinde sosyal dışlanmaya uğramalarını etkileyen ön önemli faktörlerden biridir.

Bu nedenlerledir ki; çalışmanın konusunu yaşlılık döneminde bireylerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili olarak sosyal dışlanmaya maruz kalmaları oluşturacaktır. Çalışmada literatürdeki çalışmalar ve istatistiksel veriler esas alınacak, Yaşamdan Geri Çekilme Teorisi'nden hareket edilerek yaşlı bireylerin maruz kaldıkları sosyal dışlanmayı toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, toplumsal cinsiyet, sosyal dışlanma

KAPİTALİST ÜRETİM İLİŞKİLERİ “YAŞLI BAKIMI” VE SOSYAL YARDIMLARIN EKONOMİ POLİTİĞİ

Veli GÜNER

Güven Mahallesi, Adnan Kahveci Cad. No:88, D.4 Buca - İZMİR

e-mail: veliguner@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye toplumsal koşullarında uygulanan devlet politikalarında öne sürülen, uygulanan kapitalist burjuva politikaların derlemesi ve sonuçları üzerinden elde edilen bilgiler temelinde emeklilik-yaşlılık, sosyal yardım politikalarının Marksist bir eleştirisi sunulmaktadır. Marksist bir yaklaşımla genelde Sosyal Güvenlik konusu ve özelde de “Yaşlı Bakımı” olarak ele alınan olgunun ekonomik ve toplumsal sonuçları, bundan yola çıkılarak üretim ilişkileriyle ters düşen ve toplumsal çelişki olarak kendini gösteren ilişkiler sorgulanmaktadır. Çalışmanın ortaya çıkardığı sonuçlar ve üretim ilişkilerindeki değişimin eğilimi kendini toplumsal bir alt-üst oluşa, yeni üretim ilişkilerine dönüşme ile ele alınabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, kapitalizm, yedek sanayi ordusu, emekli, SGK

YAŞLILARIN EKONOMİK DURUMU: İSTANBUL AVCILAR ÖRNEĞİ

Mahinur ŞAHBAZ*

Emekliler Dayanışma Sendikası, GMYK Üyesi - İSTANBUL

ÖZET

Bu çalışmada, “*İstanbul Avcılar’da Yaşlıların Mevcut Durumu*” araştırması üzerinden yaşlıların ekonomik durumu incelenecektir. Toplumsal ve kentsel bağlamda yaşlıların mevcut durumunu saptamak amacıyla, Emekliler Dayanışma Sendikası ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırma Merkezi işbirliğiyle yapılan “İstanbul Avcılar’da Yaşlıların Mevcut Durumu” araştırmasının raporu, Haziran 2018’de yayımlandı. İstanbul’da kentleşmenin hızlı yaşandığı bir örnek olarak Avcılar’daki 65(+) bireylerin sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri, yaşam memnuniyetleri ile yaşam beklentileri, kentsel hizmetlerden duydukları memnuniyet ve beklentileri, yaşlanma ve yaşlılığa dair algılarını belirlemek amacıyla 400 kişiyle yüz yüze görüşmeler yapıldı. Yaşlıların mevcut durumu tarama modeliyle saptandı. Mahallelerin analizi için sosyoekonomik ve kültürel düzeyleri dikkate alındı. Merkez Cihangir ve Üniversite Mahalleleri 1.grup, Ambarlı, Gümüşpala, Denizköşkler Mahalleleri 2. grup; Firuzköy ve Mustafakemalpaşa Mahalleleri 3.grup; Tahtakale ve Yeşilkent Mahalleleri de 4. grup olmak üzere gruplar oluşturuldu. Katılımcılara 111 sorulu anket formu uygulandı. Çalışmanın analiz sürecinde süreklilik ve sosyal yapılandırmacılık kuramı esas alındı. Araştırma sonucunda: Yaşlı bireyler ekonomik nedenlerle sağlık hizmetleri, sosyalleşme vb. sorunlar yaşamaktadır. Kadınların ekonomik sorunlarla daha sık karşılaştıkları görülmüş. Bunun nedeni erkeklerin %84,2 sinin emekli aylığı alması, kadınlarda bu oranın %30 olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, ekonomi, yaşlanma, Türkiye, İstanbul, Avcılar

* E-mail: mahinursahbaz@hotmail.com

HUZUREVİ NASIL “HUZURLU BİR EV” OLUR? HUZUREVLERİNDE SUNULAN YAŞLI BAKIM HİZMETİNİN GELİŞTİRİLMESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Saniye Seda SEVİM¹, Gözde YILMAZ¹ & Gülten UÇAN¹

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü - MANİSA

ÖZET

Yaşlanmak, yaşamanın doğal sonucudur. Bu özel dönem fiziksel, sosyal ve psikolojik birçok yoksunluk ile birlikte gelir. Çalışma yaşamından ayrılma, toplumsal statünün kaybı, ölüme yaklaşma ile birlikte psikolojik sorunlar baş gösterir. Yaşamın sonuna doğru fizyolojik değişime hastalıklar eşlik eder. Gelir azalırken sağlık harcamaları, özbakım becerisi azalırken bakım ihtiyacı artar. Yaşlılık döneminde artan gereksinimler nedeni ile yaşanan önemli sorunların başında barınma ve bakım ihtiyacı gelmektedir. Huzurevleri, bu soruna çözüm bulmak, yaş alanların huzurlu bir ortamda fiziksel, duygusal, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tasarlanmış hizmet modelleridir. Ülkemizde yaş alanlara hizmet verecek kuruluşların sahip olması gereken nitelikler ve açma koşulları yasalar ile düzenlenmiştir. Söz konusu kurumlarda verilen bakım hizmetinin, yaş alanların değişen ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda nasıl geliştirilmesi gerektiği konusunda yapılmış az sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, huzurevlerinin yaş alanların huzur bulabilecekleri, tercih edilen kurumlar haline gelmesi için nasıl yapılandırılmaları gerektiğini tespit etmektir.

Betimleme amaçlı bu niteliksel çalışmada örneklem amaca uygun örnekleme tekniği ile seçilmiş kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Doyma noktasına ulaşmaya kadar toplanan veriler, yüz yüze yapılan derinlemesine görüşmeler yoluyla elde edilmiş ve Maxqda programı aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Katılımcıların hobilerini ve yaşam alışkanlıklarını sürdürmek istedikleri için yaşlandıklarında evlerinde kalmayı tercih ettikleri görülmüştür. Huzurevleri, eşin kaybedilmesi ve çocuklar ile yaşamının mümkün olmaması durumunda seçenek haline gelmektedir. Huzurevlerinin öncelikli olarak tercih edilmesi için bireysel farklılıklara, ilgi ve ihtiyaçlara karşı duyarlı ve esnek bir kurumsal yapılanmaya sahip olması gerektiği anlaşılmıştır. Katılımcıların huzurevinde duygusal bağ kurdukları insanlar ile ilişkilerinin kopacağı ve unutulacakları endişesi taşıdıkları görülmüştür. Bu nedenle kurumlarda görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının yaş alanların var olan ilişkilerini sürdürmesi, yeni bağlar kurabilmeleri için uygulamalar yürütmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Huzurevi, yaşlılık, sosyal hizmet

YAŞLILIK TEMSİLİ VE YAŞLILIĞA İLİŞKİN TUTUMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: MEDYA PROFESYONELLERİ ÖRNEĞİ

Murat ŞENTÜRK¹, Büşra TURAN¹ & Merve AYAR¹

¹İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü - İSTANBUL

ÖZET

Bu çalışmanın amacı yaşlılık temsili ve yaşlılığa ilişkin tutumlar arasındaki ilişkiyi analiz etmektir. Yaşlılık temalı filmler yapan yönetmenlerin ve senaristlerin filmleri incelenerek yaşlılık temsili ne olduğu ortaya konulacaktır. Diğer temsil çalışmalarından farklı olarak söz konusu yönetmenler ve/veya senaristlere yaşlılık tutum ölçeği uygulanacaktır. Ardından medya profesyoneli olarak tanımlanan bu kişilerle derinlemesine mülakatlar yapılarak yaşlılığa ilişkin anlam dünyaları ortaya konulacaktır.

65+ Yaşlı Hakları Derneği tarafından 2015 ve 2016 yıllarında düzenlenen Kısa Film Yarışması için çekilip gönderilen kısa filmlerin tamamı yaşlılık temsilleri açısından içerik analizine tabi tutulacaktır. Filmler araştırmacılar tarafından izlenerek yaşlılık temsili ne öne çıkan temalar belirlenecektir. Ardından bu temaların görsel içerikleri analiz edilecektir. Öte yandan kısa filmi çekenlere Mustafa Otrar tarafından geliştirilen “Yaşlılık ve Yaşlanmaya İlişkin Tutum Ölçeği” elektronik ortamda uygulanacaktır. Uygulanan ölçeğin ardından ilgili filmler tekrar analiz edilecektir. Böylelikle hem kısa filmlerdeki yaşlılık temsilleri ve yönetmenlerin yaşlılık algılarına dair bir karşılaştırmalı analiz imkânı doğacak hem de bu filmlerdeki yaşlılık temsilleri birbirleriyle karşılaştırılabilecektir. Son olarak belirlenecek beş kişi ile derinlemesine mülakatlar yapılacaktır. Karma yöntemin uygulanacağı bu araştırmayla Türkiye’deki yaşlılık temsili ne inşa edilmesinde önemli bir role sahip olan medya profesyonellerinin yaşlılığa ilişkin toplumsal gerçekliği nasıl oluşturduğu ortaya konacaktır. Böylelikle Türkiye’de yaşlılıkla ilgili birçok meselede (bakımdan toplumsal davranışlara kadar) önemli bir faktör olan temsillerin neden olduğu problemler tanımlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık temsili, yaşlılık tutumları, medya profesyonelleri, görsel sosyoloji, karma yöntem

FOTOĞRAFLARLA DESTEKLENMİŞ YAŞLILIK VE GÜNDELİK YAŞAM: MUĞLA (MENTEŞE VE MİLAS) ÖRNEĞİ

Sergender SEZER¹ & Deniz AYDEMİR¹

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü - MUĞLA

ÖZET

Yaşlılık, bir süreç olarak tüm canlılar için yaşamın son aşamasıdır. Bu aşama yaşamsal faaliyetlerin, bedensel ve zihinsel kapasitenin azaldığı bir aşamadır. Dolayısıyla gündelik yaşam içindeki faaliyetleri de bu azalmaya bağlı yavaşlamakta veya gerilemektedir. Sosyolojik olarak bakıldığında, toplumsal yaşam içinde bireylerin sabah uyandıkları andan, gece uykuya daldıkları ana kadar geçen yaşamla ilgili tüm gözlemlenebilir faaliyetleri gündelik yaşamın içinde olan faaliyetlerdir. Bu gündelik yaşam pratikleri, 24 saat içinde gerçekleşen ve en üst noktada, bireylerin, içine doğdukları topluma uyumlarını, en alt düzeyde ise bedenlerinin ihtiyaçlarını karşılamayı içeren geniş bir faaliyet alanını içermektedir. Bu faaliyet alanları bireyden bireye farklılık gösterebildiği gibi ortak birçok özelliğe de sahiptir. Haliyle yaşam dönemlerine göre de farklılık göstermektedir.

Bu bildiride, Muğla'nın Menteşe ve Milas ilçelerinin kentsel ve kırsal bölgelerindeki yaşlı bireylerin gündelik yaşam içindeki faaliyetleri, davranışları, sosyal ilişkileri fotoğraf kareleri ile desteklenerek anlatılacaktır. Saha araştırması sürecinde anlık olarak, kurgudan uzak bir şekilde, gündelik yaşamın ve yaşlı bireylerin doğallığı içinde çekilen bu fotoğraflar, saha çalışmasındaki gözlem, görüşme ve ankete dayalı bulguları destekleyecektir. Araştırma kapsamında Menteşe'de 339 anket, 10 görüşme ve Milas'ta 502 anket ile 12 görüşme yapılmıştır. Araştırmanın temel konusu gündelik yaşam olmamakla birlikte, bu konuya dair soruların analizleri bildiride fotoğraflarla birlikte yer alacaktır. Bildirinin temel yöntemsel yaklaşımı anlayıcı yorumlayıcı sosyoloji yöntemi olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, toplumsal cinsiyet, sosyal dışlanma

DENİZLİ’DE ADLİ OTOPSİ YAPILAN YAŞLI ÖLÜMLERİ

Volkan ZEYBEK¹, Kemalettin ACAR¹ & Ayşe KURTULUŞ DERELİ¹

¹Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp AD - DENİZLİ

ÖZET

Bu çalışmada adli nitelikli yaşlı ölüm olgularına ait sosyodemografik ve adli tıbbi veriler ile otopsi bulgularının tartışılması ve ölüm nedeninin sağlıklı şekilde ortaya konabilmesi için adli otopsilerin önemine dikkat çekmek amaçlanmıştır.

2017 ve 2018 yıllarında Denizli Adli Tıp Şube Müdürlüğü’nde otopsi yapılan, 65 yaş ve üstü adli ölüm olgularının kayıtları retrospektif olarak incelenerek cinsiyet, yaş, ölüm nedeni, orijini yönünden değerlendirilmiştir.

Adli otopsi yapılan 833 olgunun %24,6’sının (n:205) yaşlı ölümlemlerinden oluştuğu görüldü. 145’i erkek, 60’ı kadındı. Yaş ortalaması 76,53±6,93, yaş aralığı 65- 99 idi. Ölüm orijinlerinin dağılımı; %47,8 (n:98) doğal ölüm, %40,5 (n:83) kaza, %8,8 (n:18) intihar, %0,5 (n:1) cinayet, %1,4 (n:3) negatif otopsi ve %1 (n:2) henüz sonuçlanmamış olarak saptandı. Doğal ölümler içinde en sık ölüm nedeni kardiyovasküler hastalıklar idi. Kaza orijinli ölümler içinde en sık trafik kazalarına bağlı ölümler olduğu görüldü. İntihar olgularının %50’si asiya bağlı gelişen asfiksi nedeniyle ölmüştü.

Yaşlı nüfusun artması ile yapılan adli otopsiler içinde yaşlıların sayısı yıllar içinde artmaktadır. Şüpheli yaşlı ölümlerinde olayın aydınlatılmasında otopsi bulgularının büyük önemi bulunmaktadır. Ülkemizde tıbbi otopsi sayısının ne kadar az olduğu düşünöldüğünde, bu yaş grubunda ölüme neden olabilecek hastalıklara yönelik pek çok verinin uygun koşullarda yapılan adli otopsiler ile elde edilebileceği anlaşılmıştır. Bu veriler önlenabilir sağlık sorunlarının önüne geçmek için planlanacak sağlık ve sosyal yardım programlarında kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı ölümleri, otopsi, adli tıp, ölüm nedeni

YAŞLI BAKIMINDA GERONTOLOJİ’NİN ROLÜ

**Tuğba BAHAR¹, Deniz AKKAYA¹, Barış KILIÇ¹, Serhat BOZKURT¹ &
Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK¹**

Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü - ANTALYA

ÖZET

Toplumsal yaşlanma, tüm dünyayı olduğu gibi ülkemizi de etkilemektedir. Ülkemizde yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı; 2013 yılında %7,7 iken, 2017 yılında %8,5’e yükselmiş olup, nüfus projeksiyonlarına göre, ülkemizdeki yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10,2, 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3, 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında %25,6 olacağı öngörülmüştür.

İlerleyen yaşlarda demans, diyabet, KOAH, kardiyovasküler hastalıklar, serebrovasküler hastalıklar, osteoporoz, osteoartrit, kanserler ve duyuşsal hastalıklar gibi kronik hastalıklar bakıma muhtaçlık ile sonuçlanabilen en önemli mortalite ve morbidite sebebidir. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte ortaya çıkan sosyal risklerden birisi bakıma muhtaç birey sayısının artmasıdır. Bu durum; yaşlı bakımına yönelik birçok programın geliştirilmesini zorunlu hale getirmiş ve bakıma ihtiyaç duyan yaşlı nüfusunun artması profesyonel bakım elemanına talebin artmasına sebep olmuştur. Yaşlı bakımında karşılaşılan en önemli problemlerden biri yaşlı bakım elemanının yetersiz olmasıdır.

Bakıma muhtaçlık gerontolojinin çözeceği bir problem olduğundan, gerontolojinin merkeze alınması gerekir. Bu açıdan Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği’nin yanı sıra, ilgili yönetmelikler revize edilerek kilit rol oynayan gerontologlara, bakım sorunlarını çözmesi için merkezi yönetimlerde fırsat verilmelidir.

Bu çalışma ile Türkiye’nin nüfus dinamikleri ve bakıma muhtaçlık konuları anlatılarak, ilgili yönetmeliklerle, mevcut yaşlı bakım programı ve gerontoloji bölümü mezunlarının nitelik ve istihdam durumları değerlendirilecektir. Bakım sektöründe Gerontoloji’nin yeri ve önemi kapsamlı bir şekilde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bakıma muhtaçlık, gerontoloji, yaşlı bakım programı, mesleki eğitim

EVDE UZUN SÜRELİ YAŞLI BAKIMINDA GÖÇMEN BAKICILAR: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Hamza KURTKAPAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü - NEVŞEHİR

ÖZET

Türkiye’de ortalama yaşam süresinin artması ve bebek doğum oranlarının azalması ile demografik yapı değişmektedir. Nüfusun yaşlanması olarak adlandırılan bu durum sosyal politikanın odağını belirlemeye devam etmektedir. Ülkemizde ileri yaşlı ya da kırılğan kesimin sayı ve oranlarındaki artış evde yaşlı bakım konusunu önemli kılmaktadır. Bu çalışmada göçmen kadınlar tarafından verilen evde uzun süreli yaşlı bakım hizmeti incelenmektedir. Evde uzun süreli göçmen yaşlı bakım modeli, bakım vericilerin görüşleri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu amaç doğrultusunda ileri yaşlılara bakım hizmeti veren, sekiz kadın katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu eşliğinde 10-28 Eylül 2018 tarihleri arasında nitel bir araştırma yapılmıştır.

Türkiye’de artan yaşlı bakım ihtiyacını karşılamada göçmen bakıcıların önümüzdeki yıllarda daha fazla sorumluluk yüklenecekleri söylenebilir. Çalışmada göçmen bakıcıların çoğunlukla kayıt-dışı çalıştıkları ve bakım konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu bu işin zorluklarını dile getirmişlerdir. Bazı katılımcılar yaşlı bakımının sağladığı manevi doyum üzerinde durmuşlar ve bakıcıların zamanla evden birisi haline geldiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bir katılımcı bakım vericilerin yaşlılarla kurdukları duygusal bağın verilen bu hizmetin kalitesine olumlu yansıdığını ifade etmiştir. Ancak yine de bu hizmetin daha çok ekonomik kaygılar ile yerine getirildiğini belirtilmişlerdir. Evde yaşlı bakımını geleneksel yöntemlerle yaptıkları tespit edilen bu bakıcıların çeşitli eğitime tabii tutulması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı bakımı, sosyal politika, demografi

YAŞLILARDA MÜZİKSEL AKTİVİTELERİN BAZI PSİKO-SOSYAL DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ufuk YAĞCI¹ & Şahin KAPIKIRAN²

¹Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü – DENİZLİ

²Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü - DENİZLİ

ÖZET

Bu çalışma müziksel aktivitelere katılanlarla katılmayan yaşlıların psiko-sosyal durumları açısından farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılacaktır. 60 yaş ve üzeri (200 kadın ve 200 erkek) 400 kişiyle yapılacak olan çalışmada veri toplamak amacıyla anket uygulanacaktır. Ankette “Algılanan Elde Edilebilir Sosyal Destek Ölçeği, Olumlu/Olumsuz Duygu Durumu Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Yalnızlık Ölçeği” kullanılacaktır. Anket sonuçları analiz edilip bulgular tartışılarak çalışma sonuçlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Müziksel aktivite, Duygu durumu, Sosyal destek, Yalnızlık, Yaşam doyumu

MAVİ YAKALILARIN EMEKLİLİĞE YÖNELİK BEKLENTİLERİ VE EMEKLİLİK SONRASI DENEYİMLERİ

Asiye KAMBER KIVCI¹ & Nagihan DURUSOY ÖZTEPE¹

¹Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü - DENİZLİ

ÖZET

21. yy'da ortalama yaşam süresinin uzamasıyla birlikte ölüm oranlarının azalması gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda nüfusun yaşlanmasıyla sonuçlanmıştır. Bu duruma doğurganlık oranlarındaki düşüş de eklendiğinde, yaşlı nüfusun genç nüfustan daha hızlı büyüdüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Nüfusun yaşlanması birçok ülke açısından demografik bir eğilim olmaktan ziyade, emeklilerin sayısında kayda değer bir artışa ve emekliliğe ilişkin tutum ve beklentilere etki eden önemli bir sürece işaret etmektedir.

Yaygın olarak yaşa bağlı çalışma gücü kaybı ve çalışma yaşamından keskin bir kopuş şeklinde tanımlanan emeklilik, bireyin yaşamında ekonomik, psikolojik ve sosyolojik açıdan değişim yaratan önemli bir süreçtir. Emekliliğe geçiş süreci, birey tarafından uzun süredir beklenen bir ödül olarak algılanabileceği gibi; birey için stres kaynağı olan zorlayıcı bir süreç haline de gelebilmektedir. Önceden planlanmış ve hazırlıklı olunan emekliliğe geçiş süreci, bireyler açısından olumlu bir emeklilik deneyimine işaret etmektedir.

Bu çalışma, çalışan ve emekli olmuş bireylerin, emekliliğe yönelik tutum, beklenti ve deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni ile tasarlanmıştır. Çalışmaya temel teşkil edebilecek verilerin derlenmesi amacıyla tekstil sektöründe çalışan 50 yaş ve üstü mavi yakalıları ile yine bu sektörden emekli olmuş toplam 30 birey ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılacaktır. Hali hazırda çalışma yaşamına devam eden 50 yaş ve üzeri bireylerin "ideal emeklilik" düşünceleri, emeklilik sonrası yapmayı planladıkları eylemler ile emekliliğe hazırlık için ihtiyaç duydukları bilgilerin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, aynı sektörden emekli olmuş kişilerin öznel emeklilik deneyimleri ve emekliliğe uyum sürecinde karşılaştıkları sorunlar ile yaşadıkları bu deneyimin beklentilerini ne ölçüde karşıladığı da açıklığa kavuşturulacaktır. Araştırma grubu olarak mavi yakalı işçilerin seçilmesinin temel nedeni, Türkiye'deki yazında öğretmenler, akademisyenler ve profesyonel sporcuların emekliliğe yönelik beklenti ve görüşlerini ortaya koyan çalışmaların mevcudiyetine rağmen, stresli, monoton ve fiziksel olarak zorlayıcı işlerde çalışanların emeklilik algısına ve emeklilik döneminden beklentilerine dair çalışmaların olmayışıdır. Bu araştırma ile emeklilerin mevcut deneyimlerinden yola çıkarak, emekliliğe yakın bireylerin bu sürece başarılı geçişini sağlayabilecek hazırlık eğitimlerinin gerekliliği de tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Emekliliğe yönelik tutumlar, emekliliğe geçiş süreci, emekliliğe hazırlık eğitimi, emeklilik deneyimi, mavi yakalıları

UYGULAMALI GERONTOLOJİ: YETİŞKİN EĞİTİM MODELİ 60+TAZELENME ÜNİVERSİTESİ

Özlem ÖZGÜR¹ & Sanam Asadi FAEZİ¹

¹Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gerontoloji AD - ANTALYA

ÖZET

Türkiye’de yaşam süresinin uzaması, doğum oranlarının azalması nüfusta yaşlı oranının yükselmesine neden olmaktadır. Toplumda, başarılı ve sağlıklı yaşlanan insanların sayısını artırmak, bireylerin bağımsızlıklarını en uzun süre koruyarak üretkenliklerinin de devam ettirebilmeleri sadece bireysel anlamda değil toplumsal olarak da hedeflenmesi gerekmekte ve yeterli fırsat ve olanaklar yaratılmalıdır.

Bu amaç doğrultusunda, Prof. Dr. İsmail TUFAN tarafından kurulan ve yürütülen, gönüllülük esasına dayanan sosyal sorumluluk projesi Antalya’da yaşayan 60 yaş ve üstü yetişkin bireylerin yaşam boyu eğitimini destekleyen 60+Tazelenme Üniversitesi 14 Mayıs 2016 tarihinde açılmıştır. Kısa bir süre içinde Türkiye’nin faklı kampüslerinde açılarak öğrenci sayısı giderek artmıştır.

60+Tazelenme Üniversitesi’nin misyonu, yaşlılıkta bilgi, beceri ve yeteneklerin korunmasını; yenilerinin kazanılmasını sağlayarak, kaliteli ve başarılı yaşlanmanın temelini atmaktır. 60+ Tazelenme Üniversitesi, Türkiye’de yeni bir yaşlı algısı oluşturulmasını; Türkiye’ye özgü, dünyada da örnek teşkil edecek bir yaşlı üniversitesi modeli geliştirilmesini hedeflemektedir.

60+ Tazelenme Üniversitesinde, teorik derslerle yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşmesi sağlanmakta ve uygulamalı derslerle öğrencilerin yeteneklerini keşfetmelerine olanak tanınmaktadır. Üniversitesi kampüsünde öğrenim gören genç kuşakların 60+ Tazelenme Üniversitesi öğrencileriyle aynı ortamda buluşması ile, kuşaklararası dayanışmayı arttırmak ve onların bilgi ve tecrübelerinden yararlanılması, eğitimin hedefleri arasında yer almaktadır.

Uygulamalı Gerontoloji, Müdahale ve Önleyici Gerontoloji olmak üzere iki büyük alana ayrılabilir. 60+Tazelenme Üniversitesi, yaşlılık döneminin güncel bilgilerinden hareketle gerontolojik bir müdahale tarzı ve biçimidir. Yaşlılığın tipik ve tipik olmayan sorunlarının ortaya çıkmasını önlemek amacıyla yapılan girişimlerden meydana gelen eğitim ve öğretim modelidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, uygulamalı gerontoloji, yaşam boyu öğrenim, yetişkin eğitimi, Tazelenme Üniversitesi,

YAŞLILARA YÖNELİK BAKIM HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: DENİZLİ İLİ ALAN ARAŞTIRMASI

Kerem BERKMAN

Pamukkale Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri
İlişkileri Bölümü - DENİZLİ

ÖZET

Yaşlı yoksulluğunun, önümüzdeki yıllarda sosyal politika alanının en önemli sorunlarından biri haline gelmesi beklenmektedir. Türkiye’deki nüfusun giderek yaşlanması, enformel çalışmanın yaygınlaşması ve bu durumun doğurduğu yeni yoksulluk, endüstrileşme ve kentleşmenin geleneksel dayanışma ağlarını aşındırması, evde yaşlı bakımının giderek kaybolmasına neden olmaktadır. Tüm bu gelişmeler yaşlı bakımında kurumsal yaklaşımları zorunlu hale getirmektedir.

Yaşlı bakımının Türkiye’de nasıl sağlandığına yönelik olan çalışmanın amacı çerçevesinde, Denizli İlinde yaşlı yoksul bireylere yöneltilen yarı yapılandırılmış soru formuna bağlı olarak yapılan derinlemesine mülakat tekniği ile yaşlı bireylerin görüşleri incelenmiştir. Çalışma kapsamında, son dönemde ağırlık kazanan evde bakım hizmetlerinin yaşlı yoksul bireylerin yaşamları üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Çalışma bulgularına göre bireylerin evde bakım hizmetlerinin yaşam kalitelerinin artmasında önemli bir etki yarattığı gözlemlenmiştir. Öte yandan yaşlı bireylerin sosyal dışlanma yaşadıkları, toplumla bütünleşme için beklenti ve önerilerinin de olduğu da çalışma bulgularında ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, yaşlı bakımı, yaşlı yoksulluğu

YAŞLILIKTA ZORUNLU YA DA GÖNÜLLÜ OLARAK TEK BAŞINA YAŞAMAK: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Hasan SEVER

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji AD - MERSİN

ÖZET

Modernleşme, endüstrileşme ve kentleşme ile beraber yaşanan demografik değişimler, sağlık alanında ilerlemeler ve azalan doğum oranları ile yaşlılık olgusu dünya genelinde tüm toplumları ilgilendiren bir olguya dönüşmektedir. Bunu yanı sıra, değişen ve dönüşen aile yapısı ve oluşan yeni yaşam kompozisyonları yaşlılık durumunun toplumlar ve bireyler tarafından farklı biçimlerde deneyimlenmesine yol açmıştır. Bu deneyimlerden biri tek başına yaşamak konusudur. Bu çalışmada, yaşlı bireylerin ‘tek başına yaşama’yı hangi değişkenlerden dolayı seçtikleri, bu seçimin gönüllü mü ya da zorunlu mu olduğu, geniş aileden kopuş süreçleri ve tek başına yaşamaya alternatif huzurevini ve yeniden evliliği nasıl değerlendirdikleri incelenmiştir. Bu kapsamda, çalışma Gaziantep ilinde, 65 yaş ve üstü, tek başına, kentte yaşayan, ciddi bir sağlık engeli bulunmayan ve farklı sosyoekonomik düzeylere sahip 30 kişi ile yürütülmüştür. Niteliksel araştırma yöntemi kullanılarak derinlemesine görüşmelerle gerçekleştirilen çalışma, değişen aile yapısı ile beraber tek başına yaşamayı seçen veya seçmek durumunda kalan yaşlı bireylerin geniş aileden kopuş nedenlerinin ve sahip oldukları yaşam koşullarının yaşam memnuniyetlerini nasıl etkilediğini incelemektedir. Bu çalışma, tek başına yaşama biçiminin geleneksel geniş ailenin çözülüşünün bir göstergesi olduğunu, tek başına yaşama ile memnuniyeti arasındaki ilişkinin bu seçimin gönüllü veya zorunlu olmasına göre değiştiğini ayrıca, kişilerin sahip oldukları sosyal, kültürel ve ekonomik birikimlerinin tek başına yaşamayı olumlu etkilediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, tek başına yaşama, sosyal ilişkiler, yaşam memnuniyeti

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLI AYRIMCILIĞI TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Velittin KALINKARA¹, Gülay GÜNAY², Ayfer AYDINER BOYLU³,
Hande ŞAHİN⁴, Fatma ARPACI⁵, Faruk AY⁶, Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK⁷,
Işıl KALAYCI⁸, Cengiz KILIÇ⁹, Meryem SALMAN¹⁰ & Taner ARTAN¹¹

¹Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü, DENİZLİ

²Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fak., Sosyal Hizmet Bölümü, KARABÜK

³Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fak., Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, ANKARA

⁴Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, KIRIKKALE

⁵Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ANKARA

⁶Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fak. Antropoloji Bölümü, SİVAS

⁷Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fak. Gerontoloji Bölümü, ANTALYA

⁸Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fak., Hemşirelik Bölümü, ISPARTA

⁹Atatürk Üniversitesi, Açık Öğretim Fak., Felsefe Bölümü, ERZURUM

¹⁰Siirt Üniversitesi, Ziraat Fak., Tarım Ekonomisi Bölümü, SİİRT

¹¹İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fak. Sosyal Hizmet Bölümü, İSTANBUL

ÖZET

Giriş: Kronolojik yaş toplumsal yaşam içinde önemli bir statü belirleyicisidir. Ancak hızlı gelişmelerin paralelinde ileri yaşlarda olan birey sayısının toplum içinde giderek artış göstermesi ve yaşam tarzlarının da değişime uğraması aile ve toplum içerisinde yaşlıların farklı sorunlarla yüzleşmesine neden olmaktadır. Bu çerçevede kronolojik yaşa bakış açısı değişerek toplumdaki diğer yaş grupları arasında yaşlı ayrımcılığı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada Türkiye'nin farklı illerinde üniversite öğrenimi gören bireylerin yaşlılara ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Amaç: Farklı alanlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını araştırmak ve diğer değişkenlerle ilişkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu tanımlayıcı, kesitsel bir çalışmadır. Örneklem Ankara, Antalya, Denizli, Erzurum, Isparta, Karabük, Kırıkkale, Siirt, İstanbul ve Sivas'ta farklı alanlarda öğrenim gören 1320 üniversite öğrencisini içermektedir. Veriler, öğrencilerin genel bilgilerine, öğrencilerin yaşlılarla olan ilişkilerini ve yaşlıların yaşam biçimlerine ilişkin algılarına yönelik soruların yanı sıra Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğini içeren araştırma formu ile toplanmıştır. İstatistiksel analizlerde parametrik olmayan ve parametrik olan testler kullanılmıştır.

Bulgular: Farklı üniversitelerde öğrenimleri devam eden ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerin %18.6'sı yaşlılarla hem "aynı mahallede" %17.7'si "aynı yerleşim yerinde/kentte" yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yaşlı bireylerle aynı evde yaşadıklarını belirten öğrencilerin (n=209, % 15.8) %58.9'u anneanne veya babaanne ile birlikte yaşamaktadırlar. Öğrencilerin %47.5'i yaşlı bireyle olan ilişkilerinin "iyi", %46.5'i ise "çok iyi" olduğunu belirtirken, öğrencilerin sadece %6.0'sı yaşlılarla olan ilişkilerinin iyi olmadığını ifade etmişlerdir. Ailedeki yaşlılarla "haftada bir veya 15 günde bir" görüştiklerini belirten öğrencilerin oranı ilk sırada yer almaktadır (%31.2). Öğrenciler arasında yaşlıların kendi evlerinde yaşamaları gerektiğini düşünenler (%58.9) ilk sırada yer almaktadır.

Yaşlıların bakıma ihtiyaç duyması halinde “çocuklarının evinde bakılması” gerektiğini düşünen öğrenciler (%57.3) ilk sırada yer almaktadır. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum ölçeğinin “yaşlıların yaşamını sınırlandırma”, “yaşlılara yönelik olumlu ayrımcılık” ve “yaşlılara yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutları ve ölçeğin geneli ile bağımsız değişkenler (eğitim alanı grubu, cinsiyet, halen yaşanılan yer, eğitim alanının yaşlılıkla ilgili olma durumu, kendilerini nitelendirme şekilleri ve yaşlı birey olan ilişkiler) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Üniversite öğrenimleri devam eden öğrencilerin yaşlılara yönelik ayrımcılık tutumları yaşam tarzları, yaşadıkları toplumun normları ve yaşlılarla olan ilişkilerinden etkilenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, yaşlı ayrımcılığı, tutum, üniversite öğrencileri

YAŞLILARIN FİNANSAL DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

**Cihad AYDEMİR, Nilay TURAN¹, Sezgin KÜÇÜKTEPE¹, Gülay GÜNAY¹,
Ayfer AYDINER BOYLU² & Cengiz KILIÇ³**

¹Karabük Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü - KARABÜK

²Hacettepe Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi - ANKARA

³Atatürk Üniversitesi, Açık Öğretim Fak., Felsefe Bölümü - ERZURUM

ÖZET

Yaşın ilerlemesine paralel olarak bireylerin sağlıklı, mutlu ve kaliteli bir yaşam sürdürebilmelerinde finansal davranışları büyük önem taşımaktadır. Yaşlı bireylerin hem yaşlanmanın beraberinde getirdiği olumsuzluklar hem de çeşitli ekonomik baskıların yer aldığı finans sisteminde gelirlerini akılcı bir şekilde kullanmaları yaşam kaliteleri ve yaşam doyumlarını olumlu yönde etkileyecektir. Bu nedenle bu çalışmada yaşlı bireylerin finansal davranışları ve finansal davranışları üzerinde etkili olabilecek değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Karabük il merkezinde yaşamlarını sürdüren 60 ve daha yukarı yaş grubunda olan 303 birey oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan anket formu demografik bilgilerin yanı sıra yaşlı bireylerin tüketim, tasarruf ve borçlanma gibi finansal davranışlarına ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Yaşlı bireylerin finansal davranışları ile demografik değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak belirlenmesinde parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır. Yaşlı bireylerin yarıdan biraz fazlası gerek para yönetimini (%57.4) gerekse banka işlemlerini (%52.5) kendileri yapmaktadırlar. Yaşlıların sadece %31.7'si bir kredi kartına sahiptir ve demografik değişkenlerle arasındaki ilişki anlamlıdır ($p<0.05$). Yaşlıların çoğunluğu (%83.8) gelirlerini harcamalarına göre düzenleyebilmekte, %64.7'si en yüksek oranda gıda kalemine harcama yapmaktadır. Yaşlı bireylerin yarıdan fazlası (%55.8) borçlanmadıklarını, %71.0'i ise tasarruf yapamadıklarını belirtmiştir. Tasarruf yapabilen yaşlıların ($n=88$) %47.7'si tasarruflarını TL olarak değerlendirdiklerini, tasarruf yapamayan yaşlıların ise ($N=215$) %78.1'i gelirlerinin ancak ihtiyaçlarını karşılamaya yettiğini ifade etmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre ileri yaşlarda finansal memnuniyet düzeyinin artırılması ve finansal stres düzeyinin minimize edilmesinde genç yaşlardan itibaren finansal farkındalıkların oluşturulması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, yaşlı finansal davranış, finansal davranışlar, yaşlı-tüketim, yaşlı-tasarruf, yaşlı-borçlanma

YAŞLI KADINLARIN ŞİDDET ALGISI

Ali Fuat ERSOY¹, Ayfer AYDINER BOYLU², Gülay GÜNAY¹ & Cengiz KILIÇ⁴

¹Karabük Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü - KARABÜK

²Hacettepe Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü - ANKARA

¹Karabük Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü - KARABÜK

³Atatürk Üniversitesi, Açık Öğretim Fak., Felsefe Bölümü - ERZURUM

ÖZET

Şiddet ya da aile içi şiddet her yaş grubundaki kadınlar üzerinde onarılmaz ve geri dönüşü olmayan sonuçlar yaratmaktadır. Aile içi şiddet konusunda yapılmış olan çalışmalarda sorun genellikle kız çocukları, genç ve yetişkin kadınlar bağlamında incelenmiştir. Aile içi şiddet mağduru olan yaşlı kadınların yaşamış oldukları sorunlar ise son yıllarda gelişmiş ülkelerdeki çalışmaların odağını oluşturmaktadır. Ancak ülkemizde özellikle yaşlı kadınların karşı karşıya kaldıkları aile içi şiddet konusu ile ilgili alan yazına rastlanmamaktadır. Bu nedenle bu çalışma 60 ve daha yukarı yaş grubunda olan kadınların, yaşlı kadınlara yönelik uygulanan şiddete ilişkin algılarını belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Karabük ilinde yaşayan yaşlı kadınlar oluşturmaktadır. Çalışma 60 ve daha yukarı yaş grubunda olan ve 100. Yıl mahallesinde ikamet eden toplam 292 yaşlı kadın ile yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre yaşlı kadınlara şiddet “uygulanmaktadır” (%48.3) ve “kesinlikle uygulanmaktadır” (%8.2) şeklinde cevap verenlerin oranı yarıdan fazladır. Katılımcılar arasında yaşlı kadınlara “eş” (%41.1) tarafından şiddet uygulandığını düşünenler ilk sırada yer almakta ve katılımcıların %23.6’sı genellikle fiziksel-psikolojik şiddet uygulandığı görüşündedir. Aynı zamanda kadınların %39.7’si yaşlı kadınlara uygulanan şiddetin bir sağlık problemi olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar, şiddete maruz kalmış kadınların korkabileceklerini (%47.6), suskun kalabileceklerini (%32.9) ve kendi içlerine kapanabileceklerini (%27.1) belirtmişlerdir. Yaşlı kadınların yaklaşık yarısı (%48.6) yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Şiddete maruz kaldığını belirten yaşlı kadınlar (n=142) arasında “psikolojik” (%53.5) şiddete maruz kaldıklarını belirtenler ilk sırada olup, bu sonucu sırasıyla %21.8 ile “fiziksel-psikolojik” ve %21.2 ile “fiziksel” şiddete uğradıklarını belirtenler izlemektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, kadın, yaşlı kadınlar, yaşlı kadınlara yönelik şiddet, kadına yönelik şiddet

PALYATİF BAKIMDA BESLENME

Metin Saip SÜRÜCÜOĞLU¹ & Ayşe Özfer ÖZÇELİK²

¹Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü - LEFKOŞA

²Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü - ANKARA

ÖZET

Kronik hastalığı olan ve yaşam boyu tedavi ve bakım gereksinimi devam eden kişi sayısındaki artış gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde önemli bir sağlık sorunu haline gelmiştir. Türkçede bakım terimi; bir şeyin iyi gelişmesi, iyi bir durumda kalması için verilen emek, birinin beslenme- giyinme gibi gereksinimlerini üstlenme ve sağlama işi olmak üzere tanımlanmaktadır. Palyatif bakım; ağrı ve diğer fiziksel ve psikolojik problemleri erken tanıyıp, değerlendirip, tedavi ederek, yaşamı tehdit eden hastalıklarla ilişkili problemleri önlemek ve rahatlatmak yoluyla, hastaların ve ailelerinin yaşam kalitesini düzeltme yaklaşımıdır. Palyatif bakım içerisinde; yaşamı tehdit eden hastalığa bağlı olarak ortaya çıkan semptomların tanınması, önlenmesi, azaltılması; fiziksel, psikolojik, sosyal ve manevi gereksinimlerin karşılanmasına yönelik uygulamalar vardır. Palyatif bakımda multidisipliner bir yaklaşım benimsenmiş olup, palyatif bakım ekibinde; hasta ve hasta yakını, hekim, hemşire, fizyoterapist, psikiyatrist/psikolog, din görevlisi, sosyal hizmet uzmanı, diyetisyen, gönüllüler yer almalıdır. Bu konuda önerilen tüm yaklaşımların ortak amacı hasta ve yakınlarına uygun; fiziksel, psikolojik ve manevi desteğin sağlanmasıdır. Palyatif bakım süreci birkaç günle sınırlı olabileceği gibi günler, haftalar, yıllarca sürebileceği için hastaların tıbbi beslenme tedavileri ve beslenme gereksinimleri de zamanla değişebilir. Palyatif bakımda beslenme erken bir öncelik olmalıdır. Hemodinamik stabilize sağlanır sağlanmaz mümkün olan en kısa zamanda beslenme desteği başlamalıdır. Palyatif bakımda beslenme desteği; günlük besinlerle alınan enerjiyi artırır, enfeksiyonlara karşı direnç sağlar, kas yıkımı ve baskı yaralarının en aza indirilmesini sağlar, hastanın hastalığı üzerinde bir miktar kontrol sağlamasına ve normallik duygusunun korunmasına yardımcı olur, yaşam kalitesini artırır ve iyilik hissi sağlar. Bu derleme bildiride palyatif bakımın ve palyatif bakımda beslenmenin(oral, enteral ya da parenteral) önemi üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Palyatif bakım, beslenme, enteral-parenteral beslenme

ANLAMLI ETKİNLİKLER ÖLÇEĞİNİN PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ: İLERİ YAŞ ÖRNEĞİ

Hande ŞAHİN¹ & Gülay GÜNAY²

¹Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü - KIRIKKALE

²Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü - KARABÜK

ÖZET

Çeşitli etkinliklere katılım, bireylerin yaşam kalitelerini ve refah düzeylerini arttıran önemli bir unsurdur. Aynı zamanda bireylerin günlük etkinlikleri yerine getirmekten elde ettikleri doyum hem fiziksel hem de zihinsel sağlığın korunması ve sürdürülmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu çalışma ile Goldberg ve arkadaşları (2002) tarafından geliştirilen, daha sonra Eakman ve arkadaşları (2010) tarafından yaşlı bireylerle geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yürütülen “Anlamlı Etkinliklere Katılım Ölçeği”nin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması amaçlanmıştır. Araştırma Karabük (n=150) ve Kırıkkale (n=135) illerinde yaşamlarını sürdüren, 60 ve daha yukarı yaş grubunda olan toplam 285 birey ile yürütülmüştür. Ölçeğin psikometrik özelliklerini test etmek amacıyla istatistiksel olarak hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Karabük örnekleminde elde edilen verilere uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre “Anlamlı Etkinliklere Katılım Ölçeği”nin orijinal formuna benzer şekilde “Kişisel yeterlilik bileşeni” ve “Sosyal deneyim bileşeni” olarak adlandırılan iki alt boyuttan oluştuğu ve toplam varyansın %60.6’sını açıklayan bir yapıya sahip olduğu bulunmuştur. Kırıkkale örnekleminde elde edilen verilere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin 12 maddeden oluşan iki faktörlü yapısının iyi uyum indekslerine sahip bir model olarak doğrulandığı görülmüştür. Güvenilirlik çalışması sonuçlarına göre “Anlamlı Etkinliklere Katılım Ölçeği”nin geneli için Cronbach Alfa .90, “Kişisel yeterlilik bileşeni” için .81 ve “Sosyal deneyim bileşeni” için .86 olarak hesaplanmış olması, ölçeğin güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğunu da göstermektedir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda “Anlamlı Etkinliklere Katılım Ölçeği”nin Türkçe formunun gerekli psikometrik özelliklere sahip olduğunu ve ülkemizde yapılacak çeşitli araştırmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: İleri yaş, ileri yaşta etkinlik, anlamlı etkinlikler, yaşam kalitesi, yaşlılıkta anlamlı etkinlikler

YAŞLI HASTANELERİ İÇİN TERMAL TESİSLERİN KULLANIM OLANAKLARI

Güzin DEMİRKAN TÜREL

Aksaray Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü - AKSARAY
e-mail: guzideturel9@gmail.com

ÖZET

Özellikle 19. ve 20. yüzyılda büyük bir ivme kazanan teknolojik, ekonomik ve bilişim gelişmelere bağlı olarak sağlık ve sosyal yaşam alanında meydana gelen iyileştirmeler sonucunda tüm dünyada ortalama yaşam sürelerinin arttığı gözlemlenmektedir. Bu süreçte farklı ve mekânsal kalite açısından beklentiler artmıştır. Türkiye gelişmiş batı toplumlarından çok geç konuya önem vermesine rağmen son yirmi yıl içerisinde huzurevi adı verilen yaşlı kurumlarının geliştiği özellikle büyük kentlerde özel sektörde çok nitelikli bakım kurumlarını görmekteyiz. Ancak daha önceki araştırmalarda belirtildiği gibi yaşlılık dönemini 64-95 arası üç gruba ayrıldığında yaşlı kurumları tam orta gruba isabet etmektedir. Gelişmiş toplumlarda ilk yaşlı yaş grubu destekli evinde bakım (*assisted life*) ile bizde ise yakınlar veya yardımcı elemanlarla bir şekilde çözülmektedir.

Burada sorun 80 yaş ve üzeri hem tedavi hem yatak bakımı gerektiren durumlarda kurumların yetersiz kalmasıdır. Büyük kentlerde bile sadece yaşlı bakımı yapan bir hastane (*nursing hospital*) bulunmamaktadır. Çok az sayıda birkaç yer ise çok yüksek mali bedelle bu hizmeti sunmaktadır. Hatta bu yaş grubundaki kişileri için, özel hastaneler bile, iyileşme umudu olmayan hastayı yatırmadıklarını açıkça beyan etmektedirler.

Normal hastalar, hastanede kısa bir süre kalırlar. Yaşlı hastaneleri ise uzun süreli yatış için tasarlanmalıdır. Mental kaybı olmayan yaşlıların hastane içinde sosyal mekanlara da gereksinimi olacaktır. Buna göre mevcut hastaneler yaşlı kabul etse bile bu uygun olmayacaktır. Bilindiği gibi hastane yapımı ve donatımı çok maliyetli binalardan biridir. Kısa süreçte bu gereksinime cevap verecek çözüm termal tesislerin bir bölümünün yaşlı bakımına dönüştürülmesidir. Termal tesis işletmesi için de bu rasyonel bir çözüm olacaktır. Termal tesisler özellikle yaz sezonunda, kısmen kış sezonunda boş kalmaktadır. Çalışan personeli ve bina giderlerini karşılayabilmek için devre mülk veya üyelik gibi müşteri devamlılığı için çaba sarf ettikleri gözlenmektedir. Termal tesisler için eskiden beri sağlık turizmi sadece yerel değil uluslararası düzeyde geliştirilmek istenen bir konudur. Burada yeni olan uzun süreli kalışların organize edilmesidir. Bu konu turizm penceresinden değil sosyal güvenlik kapısından bakış gerektirmektedir.

Bu bildiride, Türkiye de termal tesislerin yaşlı bakımı için kullanılma olanakları, yaşlı hastanelerinin önemi, ayrıca birim oda ve ortak mekanların normal hastanelerden olması gereken farklar belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, yaşlı hastaneleri, termal tesisler

KUŞAKLARARASI BİLGİ TRANSFERİNDEKİ DEĞİŞİMLER: YAŞLILAR İLE GENÇLER ARASINDAKİ DİJİTAL BÖLÜNME

Aylin GÖRGÜN-BARAN

Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü - ANKARA

ÖZET

Çalışmanın konusu, 1990'lerden bu yana giderek hızla gelişen yeni iletişim araçları ya da yeni medya gençlerle yaşlılar arasında bir mesafenin yaşandığını ve bu köprünün nasıl kurulacağını tartışmaktır. Bugün yaşlı olarak bilinen kuşak radyo ve televizyon izleyicisi ve dinleyicisi bir kuşak olarak bilgisayar ve internet teknolojileri ile çok sonradan tanıştılar. Oysa gençlerimiz ve torunlarımız bu teknolojinin içinde doğdular ve zihinleri bu teknolojiye göre kodlandı/ kodlanıyor.

1990'lı gençlerde dijital teknolojiye ilişkin belli bir bellek oluşurken yaşlılarda böyle bir belleğin bulunmaması onların dijital teknolojiye uyumlarını güçleştirmektedir. Belleklerinde buna ilişkin bilgiler olmayınca gençler gibi davranmamakta, teknolojiyi hep reddetmekte, mazeret aramakta, onur kırıcı olarak düşünmekte itibarının sarsılacağını sanmakta ve geriden takip ederek dijital teknolojilere uzak durmaktadır. Öte yandan gençliğin dönemsel özelliği olarak yeniliklere çok açık olmaları, hızlı davranma performanslarının yüksek olması, daha çok uyarıcılardan etkilenecek büyümeleri vb. nedeniyle analitik düşünceye sahip oldukları ve teknoloji karşısında cesaretli olmaları onların dijital teknolojiyi daha çok kullanmalarını ve uyumlarını artırmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın amacı, yaşlılar ile gençlerin dijital teknolojileri kullanma konusundaki dijital bölünmenin neler ve nasıl olduğunu ortaya koymaktır. Yöntemi ise gerek yabancı gerekse yerli literatür taramasına yöneliktir. Yapılan çalışmalardan yaşlılar ile gençlerin dijital teknolojiyi neden kullanıp neden kullanmadıkları, ne kadar sıklıkla kullandıkları ve bu konuda neler düşündükleri üzerine toplanan verileri analiz edilmektedir.

Yaşlıların bilgi ve deneyimleri her ne kadar değerli olsa da mevcut belleklerindeki bilgiler artık gelecek toplumun teknolojik faaliyetlerine pek uygun düşmemektedir. Dolayısıyla gençlerle yaşlılar arasında dijital bölünme dediğimiz bir eşitsizlik söz konusu olmakta ve yaşlılar, gençlerin hızına yetişmekte zorlanmaktadır. Bu duruma literatürde gençler için dijital yerli, yaşlılar için dijital göçmen kavramları kullanılmakta ve gençler, net kuşağı olarak isimlendirilmektedir. Durum böyle olmakla birlikte yaşlılara yönelik bu teknolojilere sahiplik ve nasıl kullanıldığına ilişkin yapısal anlamda bir plan ve politika geliştirilmeyince yaşlılar ile gençler arasındaki dijital bölünme giderek büyümektedir. Ancak bu konuda önemli bazı gelişmelerde söz konusudur. Çalışma hayatında bilgisayar kullanıp emekli olan ve giderek yaşlanan bir kuşak da günümüzde önemli bir popülasyonu oluşturmaktadır. Bu kuşak çalışma hayatında bilgisayar ve internet kullandıkları için dijital teknolojileri de kullanma potansiyeline sahiptir. Gençlerle yaşlılar arasında belirtilen dijital bölünme mesafesi belli ölçüde azalsa bile sürekli teknolojik yeniliklerle karşı karşıya kalmak yaşlıların gençlerle arasında hep belli bir mesafenin bulunacağına işaret etmektedir.

Bu kapsamında sonuç olarak yaşlıların bilgisayar ve internet kullanım becerilerinin bilgisayar ve internet kullanım sıklığı ile ilişkili olduğunu ve giderek dijital teknolojileri kullanma isteklerinin arttığı düşünülmektedir. Yapılan araştırmalarda yaşlıların teknolojik cihazlar arasında cep telefonu

kullanım oranının yüksek olduğunu, e-okuryazar olarak bilgisayar ve internet kullanım yeteneklerinin gençler kadar olmasa bile arttığını göstermektedir. Hatta yaşlılar için dijital oyun tasarımları geliştirilmektedir. Ancak yalnızca yaş değil, diğer demografik değişkenler olan cinsiyet ve eğitim durumlarının da kullanım amaçları açısından farklılığa yol açtığını yapılan çalışmalar ortaya koymaktadır.

Sonuçta yaşlıların dijital teknolojiyi daha çok kullanmaları için ilgili kurumların kurslar düzenlemeleri ve üretici firmaların dijital teknolojik ürünleri yaşlıların kullanımına uygun biçimde tasarımları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi transferi, yaşlı, kuşaklararası ilişkiler, dijital bölünme

YAŞLI BAKIMI VE ÜCRETSİZ / KARŞILIKSIZ BAKIM EMEĞİNİN DEĞİŞMEYEN ÖZNELERİ KADINLAR

Sibel EZGİN AĞILLI

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu - BİLECİK

ÖZET

Son yıllarda yapılan çalışmalara göre Türkiye’deki yaşlı nüfus oranları artmaktadır ve buna bağlı olarak “yaşlı bir toplum”a doğru dönüşüm tezahür etmektedir. Toplumun “yaşlı bir topluma” doğru evrilmesiyle beraber yaşlı bakımı, üzerinde durulması kadim bir mesele haline gelmektedir. Nitekim yaşlı bakımının birbiriyle ilişkiselliği bulunan birçok veçhesi bulunmaktadır: devlet ve devlet politikaları, toplumsal cinsiyet, ücretsiz/karşılıksız emek. Yaşlı bakımı söz konusu olduğunda devlet veya devlet politikalarının daha fazla desteklemesi yerine bakım işi tamamen aileye yüklenmektedir. Aile de ise ücretsiz/karşılıksız ve değersiz kabul edilen bakım işi “sadece” kadınlara yüklenmektedir. Çünkü insanlık tarihi boyunca ataerkil cinsiyet normlarına göre erkeklik kamusal alana ait işlerle, kadınlık ise özel alana ait, ev, yuva, ev işi ve bakım işleri ile tanımlanmaktadır ve yeniden üretilmektedir. Dahası kadının aile içerisindeki varlığının ve rollerinin önemi; bir kadınlık görevi olan yaşlı bakımını üstlenmesinde, bakım işinde aktif rol oynamasında ayrıca bu kadınlık deneyimlerinin aktarılmasında somutlanmaktadır. Güçlü ataerkil yapı ile desteklenen ve yoğun bir emek gerektiren kadının “tek başına” ücretsiz/karşılıksız olarak üstlendiği yaşlı bakımı, makbul kadınlık idealinin yeniden üretilmesinin, kadınlık deneyimlerinin aktarılmasının merkezinde yer almaktadır. Buna bağlı olarak çalışmanın temel aksını, kadınların özneliğinin kurulmasında ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin inşasında, kritik bir işleve sahip olan yaşlı bakım deneyimleri oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı ise kadınların yaşlı bakımına yönelik duygu, düşünce ve deneyimlerinin neler olduğunu açıklamak ve kadın özneliğinin bakım, özellikle yaşlı bakımı, üzerinden nasıl yeniden üretildiği ve nasıl anlamlandırıldığını anlamak ve makbul kadınlık idealinin nasıl beslenildiğini tartışmaya açmaktır. Bu amaçlar doğrultusunda nitel araştırma imkânlarından faydalanılarak ve derinlemesine görüşmeler yapılarak kadınların anlatıları üzerinden tartışma yürütülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, bakım, toplumsal cinsiyet, makbul kadınlık

TÜRKİYE’DE KAMUSAL VE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET AÇIĞI

Oğuz KARADENİZ¹ & Nursel DURMAZ BODUR¹

Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü - DENİZLİ

ÖZET

Bu çalışma Türkiye’de emeklilik gelirlerindeki toplumsal cinsiyet açığını (gender pension gap) ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Emeklilik gelirlerindeki toplumsal cinsiyet açığı, kadın ve erkeklerin ortalama emeklilik gelirlerinin karşılaştırılmasıyla hesaplandığından; emeklilik reformlarının getirdiği emeklilik yaşının ve emeklilik hakkı elde etmek için gerekli sigortalılık süresinin arttırılması, aylık bağlama oranının düşürülmesi gibi parametrik değişikliklerden de etkilenmektedir. Ortaya çıkan fark, bireylerin çalışma hayatındayken karşılaştıkları cinsiyete dayalı ücret eşitsizliği ve istihdam geçmişlerindeki kariyer kesintilerinin emeklilik dönemine bir yansımasıdır. Bu sebeple ülkelerin benimsedikleri refah modelleri, emeklilik gelirlerindeki toplumsal cinsiyet açığının boyutu üzerinde etkili olmaktadır. Dolayısıyla kadınların eğitim seviyelerinin ve istihdam düzeylerinin yüksek olduğu sosyal demokrat refah rejimine sahip ülkelerde toplumsal cinsiyet açığının düşük oranlarda olması bir tesadüf değildir. Güney Avrupa ülkelerinin refah rejimiyle benzerlik gösteren Türkiye’de, işgücü piyasasındaki mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin emeklilik sistemi kapsamında devam edip etmediği sorunsal çalışmanın hareket noktasını oluşturmuştur. Bu sebeple çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılacak olup, Türkiye İstatistik Kurumu 2017 yılı Hanehalkı Bütçe Araştırması mikro veri seti üzerinden emeklilik gelirlerindeki cinsiyet açığı hesaplanacaktır. Türkiye’de kamusal ve bireysel emeklilik gelirlerindeki toplumsal cinsiyet açığının boyutu, 1999 ve 2001 yıllarında emeklilik sisteminde yaşanan değişimlerin etkilerini içerecek şekilde ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Böylelikle kamusal ve bireysel emeklilik sistemlerinin toplumsal cinsiyet duyarlılığı açısından karşılaştırmalı bir analizi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet açığı, kamusal emeklilik, bireysel emeklilik, sosyal güvenlik reformu

FARKLI İNTERNET SAYFASI TASARIMLARININ YAŞLI BİREYLER TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İsmail SARI¹, İhsan ÖZER¹ & Velittin KALINKARA²

¹Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO, Bilgisayar Programlama Bölümü - DENİZLİ

²Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü - DENİZLİ

ÖZET

Bilgisayarlar yaşlı bireylerin yalnızlaşmasını ve yabancılaşmasını hafifletmeye yardımcı olabilecek sosyal ağları kullanabilmeleri için eşsiz fırsatlar sunar. Yaşlıların ve özellikle fiziksel hareketlilik problemleri olan ve yaşamlarını aile üyelerinden coğrafi olarak uzakta sürdüren yaşlı bireyler için e-posta veya anlık mesajlaşma gibi bilgisayar tabanlı iletişimle, bu aile üyelerinden gerekli “sanal” sosyal desteği sağlamada yardımcı olabilir. Bilgisayar tabanlı iletişim, yaşlı insanlara toplumun daha geniş bir kesimi ile iletişim kurma şansı verir, böylece deneyim ve ilgi alanı birbirine benzeyen insanlarla bağlantı kurmayı mümkün kılar. Gelişen bilgi teknolojilerine bağlı olarak, sosyal yaşam sosyal ağ ve internet üzerinde bireyler arasında iletişim, paylaşma, haber alma, bilgi edinme ve eğitim olanakları sağlamaktadır. İnternet sayfalarının ve sosyal ağ ortamlarının kullanma kolaylığı yaşlı bireyin, bilgi teknolojilerinden yararlanmasını kolaylaştıracaktır. Yaşlı bireylerde; duyu organlarında işlev azalması, fiziksel hareketlerde yaşa bağlı yavaşlama, dikkat, odaklanma gibi özelliklerde gerileme görülmektedir. Ancak, birey yaşlandıkça duyu sistemdeki en önemli değişiklikler, görme keskinliğinin ve motor becerilerin giderek azalmasında görülmektedir. Yaşlanma ile birlikte görsel alanlarının genişliği, ışık hassaslığı, renk algıları, parlama direnci, dinamik ve statik keskinlik, kontrast duyarlılığı, görsel arama ve işleme ile desen tanıma ile ilgili olumsuzluklar artar. Aynı zamanda hareket hızı azalır, dayanıklılık düşer, denge ve koordinasyonda değişiklikler olur, istemsiz hareket, titreme, vb. ile stabil olmayan duruş ortaya çıkar.

Bilgisayar kullanımının yaşlılar için daha az zahmetli hale getirilmesi ve daha hızlı gerçekleştirilebilmesi amacıyla ara yüzlerin, giriş ve çıkışların yaşlıya uygun biçimde yeniden düzenlenmesi gerekir. Bu çalışmada, alanda çalışan araştırmacılar tarafından farklı stil, renk, yazı tipi ve font büyüklüğü, ön-arka alan kontrastı olmak üzere farklı biçimlerde tasarlanan internet sayfalarının yaşlı kullanıcılar tarafından değerlendirilmesi ve optimum tasarımla ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ara yüzler için temel tasarım kuralları çerçevesinde renk, yazı tipi, gezinme, ses, içerik, düzen ve stil özellikleri dikkate alınarak farklı 6 tasarım yapılmış, yaşlıların bu tasarımlara ilişkin değerlendirmeleri belirlenmiştir. Bu çalışmalarda geniş beyaz alanlar, küçük metin blokları kullanılmış, ön ve arka plan renkleri arasındaki kontrast en üst düzeye çıkarılmıştır. Böylece yapılan farklı tasarımların yaşlılar tarafından tercih edilme durumu ve nedenleri araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, bilgisayar, internet sayfası, tasarım, sosyal ağ

YAŞLILARDA AYAK FONKSİYONUNUN DENGİ VE DÜŞME ENDİŞESİ İLE İLİŞKİSİ

Gökhan BAYRAK¹, Raziye ŞAVKIN¹, Gülsüm OĞUZ¹ & Nihal BÜKER¹

¹Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu - DENİZLİ

ÖZET

Amaç: Epidemiyolojik çalışmalar, yaşlıların yaklaşık %80'inde en az bir yapısal ve dermatolojik ayak problemi olduğunu, yaşlıların %20-30'unda ise ayak ağrısı olduğunu bildirmiştir. Ayak ağrısı yaşlılarda günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirme yeteneğinde azalma, denge ve yürüyüş problemleri ve artan düşme riski ile ilişkilidir. Ayak problemlerinin prevalansının yüksekliğine ve yaşlılarda ciddi yetersizliklere yol açmasına rağmen, birçok yaşlı ayak ağrısını tıbbi bir durumdan ziyade yaşlanmanın kaçınılmaz bir sonucu olarak gördüğünden ayak problemleri sıklıkla bildirilmemektedir. Bu sebeple çalışmamızda huzurevinde yaşayan yaşlılarda ayak fonksiyonunun denge ve düşme endişesi ile ilişkisini incelemeyi planladık.

Materyal ve Yöntem: Huzurevinde yaşayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 13 kadın 34 erkek toplam 47 yaşlı çalışmaya dâhil edildi. Yaşlıların ayak fonksiyonel durumları Ayak Fonksiyon İndeksi (FFI), düşme endişeleri Uluslararası Düşme Etkinlik Ölçeği (FES) ve dinamik dengeleri ise Süreli Kalk Yürü Testi (TUG) ile değerlendirildi.

Sonuçlar: Çalışmaya katılan yaşlıların yaş ortalaması 75.04±8.13 yıl idi. FES ile TUG ve FFI arasındaki ilişkiye bakıldığında FES ile TUG ve FFI'nin yetersizlik ve aktivite kısıtlılığı alt parametreleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki (sırasıyla $r=0.411$ $p=0.004$, $r=0.415$ $p=0.004$, $r=0.539$ $p=0.000$) saptanırken ağrı alt parametresi arasında ilişki ($r=0.166$ $p=0.264$) bulunmamıştır. TUG ile FFI arasındaki ilişkiye bakıldığında ise TUG ile FFI'nin yetersizlik ve aktivite kısıtlılığı alt parametreleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki (sırasıyla $r=0.388$ $p=0.007$, $r=0.599$ $p=0.000$) saptanırken ağrı alt parametresi arasında ilişki ($r=-0.082$ $p=0.582$) bulunmamıştır.

Tartışma: Ayağın fonksiyonel durumu yaşlılarda düşme endişesi ile ilişkilidir. Bu faktörlerin ayrıntılı olarak taranması, yaşlılarda düşme riskini belirlemede ve bu riski azaltmak için gerekli müdahalelerin belirlenmesinde yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, ayak fonksiyonel durumu, düşme endişesi, denge

TOPLUMSAL FARKINDALIK VE YAŞLILIK OLGUSU

Fulya ŞENAY AVCI
Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi - NİĞDE

ÖZET

21.yy'ın ilk çeyreğinde küreselleşme ile birlikte karşımıza çıkan “dünya küçük bir köyden ibaret olmaya başlamıştır” sözüyle karşı karşıya kalmaya başladığımızdan bu yana ortak problemlerin varlığı, dünyadaki özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerinin gündeminde yerini almıştır. Bu ortak problemlerin bir tanesi de yaşlılıktır. Bilindiği üzere yaşlılık her insanın (canlının) yaşayacağı bir değişim sürecidir. Bu değişim sürecinde yaşlının sosyo-psikolojik açıdan doyuma ulaştırılabilmesi, toplumsal bütünleşmeye uyumun sağlanabilmesi ve yaşlı farkındalığının oluşturulabilmesi oldukça önemlidir. Yaşlının sağlık koşullarının iyileştirilmesi ve hayatta kalma beklentisinin giderilmesi gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarda farklı uygulamalarla karşımıza çıkmaktadır. Modern (gelişmiş) ülkelerde yaşlının temel ihtiyaçlarının karşılanması, (sağlık, bakım) oldukça başarıya ulaşmış düzeydedir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde yaşlının karşı karşıya kaldığı birçok yetersizliğin giderilebilmesine yönelik çalışmaların yeni yeni ivme kazanmaya başladığını görmekteyiz. Gelişmekte olan ülkelere ise yaşlı sağlık hizmetlerinin giderilebilmesi, yaşlının toplumsal bütünleşmesinin sağlanabilmesi ve yaşlının sosyal ve psikolojik açıdan doyuma ulaştırılabilmesi, yaşlının hem fiziksel hem de mental olarak sağlıklı kalabilmesi yönündeki çalışmalar yaşlılıkla ilgili toplumsal farkındalık algımızı zihinlerimizde pozitif bir şekilde doldurmaktadır. Gelişmiş toplumlarda yaşlının ihmal edilmesi veya toplum içinde kabul görmemesi yönünde bir algı söz konusu olmamaktadır. Ancak gelişmekte olan toplumlarda yaşlının toplum içinde iletişimde kalabilmesi, temel ihtiyaçlarının giderilebilmesi yaşlının sosyo- psikolojik açıdan kendini iyi hissedebilmesi, sosyal – fiziksel aktiviteleri günlük yaşamında uygulayabilmesi yönünde çalışmalar yapılabilmesi son derece önemlidir. Bu açıdan bakıldığında yaşlının etkileşim içinde yaşlanmasının destekleyici süreçlerin ya da davranışların yaşamlarımızdaki payını artırmak ve bu görüşleri destekleyici farkındalık yaratmak toplumsal bir görevdir.

Bu çalışma ile yaşlılığa yönelik toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki yaklaşımları değerlendirerek neler yapılabileceği konusunda çözüm önerileri bulmaya çalışmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal farkındalık, toplum, sağlık, yaşlılık

YAŞLI BAKIMINI KOLAYLAŞTIRAN KUMAŞ-GİYSİ ÖZELLİKLERİ

Nesrin KACAR

Pamukkale Üniversitesi Denizli Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü - DENİZLİ

e-mail: nkacar@pau.edu.tr

ÖZET

Giysi giyinme aracı olarak, insan vücuduna, doğa şartlarına, kişiliğine, toplum yapısına, yaşına, yer ve zamana göre şekillendirilen görsel bir bileşimdir. Yaşlılık, zaman faktörüne bağlı olarak kişinin değişen çevreye uyum sağlama kudreti ile organizmanın iç ve dış etmenler arasında denge sağlama potansiyelinin azalması ve böylece yaşlanma ile ölüm olasılığının yükselmesidir. Yaşlanma ise kişinin yalnız dış görünümünde değişiklik olarak düşünülmemelidir. Kişiyi iç ve dış tüm varlığı ile bütün olarak düşünmek gerekmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de tıbbın ilerlemesi sonucu, insan ömrünün uzaması ile yaşlı nüfusta artış gözlenmektedir. Bireylerin yaşlılık dönemlerinde yaşam kalitelerinin iyileştirilmesi yaşlılar açısından oldukça önem taşımaktadır. Dünya nüfusunun giderek yaşlanıyor olması, başka bir deyişle yaşlı nüfusun genel nüfus içindeki payının yükseliyor olması yaşlılık konusuna duyulan ilgiyi artırmıştır.

Bireylerin zaman içerisinde değişen fiziksel görünümleri nedeniyle yaşlılık yıllarında giyim ve giyimde kullanılan kumaş özelliklerinin önemi artmaktadır. Fiziksel değişimin getirdiği sınırlamalar, vücuttaki değişimler ve buna bağlı olarak yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırıcı ve yaşlı bakımını kolaylaştırıcı giysi ve kumaş özelliklerinin incelenmesi ve ortaya konulması gerektiği düşünülmüştür. Bu çalışmada yaşlılık sürecinde yaşlı bakımını kolaylaştıracak kumaş ve giysi özellikleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlı bakımı, yaşlı giysisi, kumaş özellikleri, giysi özellikleri.

YAŞLI BİREYLER İÇİN ERGONOMİK KOLTUK TASARIMI

Kadir ÖZKAYA¹ & Taner DİZEL¹

¹Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü - DENİZLİ

ÖZET

Konutlarda kullanılan mobilyalar, mimari yapı ve insanlar arasında geçişi sağlayan en önemli öğelerdir. Mobilya ona anlam kazandırana kadar, bir oda boş bir mekandır. Yaşamını değiştirmek insanın kendi elinde olmayabilir, ancak evlerin fiziksel görünümü değiştirilebilir. Belirli bir konut için seçilen mobilyaların orada yaşayacak insanların yaşam biçimine uygun olması son derece önemlidir.

Yaşlıların iç mekanlarda karşılaşılacağı fiziksel sınırlamalara yanıt veren ürünler, onlara günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirmede daha çok yardım etmekte, fiziksel ve zihinsel olarak yaşamlarında destekleyici nitelikte bir rol oynamaktadır.

Yaşlılık döneminde kemiğin daha kırılabilir olması nedeniyle ev kazalarında yaşlı bireyler daha fazla zarar görmektedirler. Küçük düşme sonucu bile kemiklerde kırıklar oluşabilmektedir. Yaşlı bireyin bedensel hareketlerinin yavaşlaması, duyularında azalma meydana gelmesi kazaların olmasını arttırmaktadır. Bu nedenle yaşlı bireylerin bağımsızlığını arttırmak ve kaza oranını düşürmek için gerek mimari gerekse konut içi düzenleme açısından pek çok faktörün dikkate alınması gereklidir. Bu faktörlerden birisi de yaşlının yaşam kalitesini arttırmaya yardımcı mobilyaların tasarlanmasıdır.

Yaşlı bireyler, hareket kısıtları arttıkça günlük yaşamlarının çoğunu evlerinde geçirmeye başlamaktadırlar. Konut içerisinde geçirilen zaman arttıkça yemek yeme, banyo yapma, giyinme gibi zorunlu eylemler dışında vakit geçirmeye yönelik eylemler için daha fazla hareket edilmektedir. Bu eylemlerle birlikte yaşlı bireylerin konut içerisinde en çok ihtiyaç duydukları faaliyet dinlenme olmaktadır. Bu nedenle konut içerisinde çok farklı noktalarda dinlenme imkanları yaratılmalıdır. Dinlenmek amacıyla sandalye, koltuk, yatak gibi mobilyalar kullanılabilir. Ancak oturma ve uzanma aktiviteleri sırasında dayanma, çekme hareketleri ile bütün vücut ağırlıklarını mobilyaya vermeleri nedeniyle kullanılacak mobilyalar, kazaya neden olmayacak şekilde sağlam ve ergonomik özelliklere sahip olmalıdır.

Bu çalışmada; yaşlıların ev içerisinde en çok vakit geçirdikleri oturma odasında tv izleme, dinlenme, gazete okuma gibi yoğun olarak yaptıkları faaliyetleri zorlanmadan yapabilecekleri ergonomik bir koltuk tasarımı yapılmıştır. Böylece yaşlı bireyin gün içerisinde sıklıkla tekrarladığı oturma ve kalkma sırasında olabilecek bedensel zorlanmalar azaltılarak, yaşam kalitesinin artırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı birey, ergonomi, koltuk, tasarım

EMEKLİLİK REFORMUNUN YAŞLILIK AYLIĞINA ETKİSİ

Esra CEYHUN

Sosyal Güvenlik Kurumu, Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü - ANKARA

ÖZET

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu tüm yönleriyle 2008 yılı Ekim ayında yürürlüğe girmiş, farklı sosyal güvenlik kurumları tek çatı altında toplanmış, sigortalılar ve emekliler açısından norm ve standart birliği sağlanmıştır. Bu süreçte yapılan en önemli değişikliklerden biri de yaşlılık aylığına hak kazanma koşulları ile yaşlılık aylığı hesaplama yönteminin değiştirilmesidir. Esasen 5510 sayılı Kanunun 4/a (SSK) ve 4/b (Bağ-Kur) sigortalıları açısından aylık hesaplama yöntemi 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile 1999 yılında da kapsamlı olarak değiştirilmiştir. Bu bildiride 2000 yılından günümüze kadar aylık hesaplama sisteminde yapılan değişiklikler ve yaşlılık aylığı alanlar açısından sonuçları anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tek çatı, sosyal güvenlik, yaşlılık aylığı, aylık hesaplama

YAŞLI EĞİTİMİNİN YETİŞKİN EĞİTİMİNDEKİ YERİ VE GELECEĞE YÖNELİK YAŞLI EĞİTİMİ MODEL ÖNERİLERİ

Pelin PEKMEZCİ¹ & Hülya ÖZTOP¹

¹Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü -
ANKARA

ÖZET

Günümüzde bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler; toplumun ekonomik, kültürel, siyasal ve toplumsal yapısında değişimlere neden olmaktadır. Bireylerin bu değişimlere uyum sağlaması için değişimin gerektirdiği bilgi, beceri ve değerleri kazanması zorunlu hale gelmiştir. Özellikle yaşlı bireylerin aktif bir yaşam sürdürebilmeleri, kendi öz bakımlarını bağımsız şekilde gerçekleştirmeleri ve yaşamdan daha fazla doyum sağlayabilmeleri için eğitime dayalı uygulamalardan yararlanmakta fayda vardır. Yetişkin eğitimi her ne kadar 16. yüzyılın başlarında Comenius tarafından ortaya atılmış olsa da geragoji terimi Lebel'in 1978 yılında yayınlamış olduğu makale (Yaşam Boyu Öğrenme: Yetişkinlik Yılları) sonrasında literatürde yer almaya başlamıştır. Yaşlı bireyler için eğitim, onların özgüven ve bağımsızlığını desteklemeye, değişen çevre koşulları ile daha etkili bir şekilde başa çıkmalarına, topluma katkıda bulunma potansiyellerini arttırmaya, deneyimlerini başkalarıyla ve diğer kuşaklarla paylaşmalarına olanak tanır. Bu nedenle yaşlılara yönelik eğitim hizmetlerinin planlanması ve programlar geliştirilmesi toplumsal refaha sağlayacağı katkı açısından da oldukça önem taşımaktadır. Bu çalışmada yaşlı eğitiminin gelişim sürecine odaklanılmış, yetişkin eğitimi içindeki yeri irdelenmiştir. Çalışmada literatürden elde edilecek bilgiler ışığında aşağıdaki soruların cevaplanması hedeflenmektedir:

- Yaşlı eğitimi toplumsal değişim sürecinden hangi ölçüde etkilenmiştir?
- Yaşlı eğitimi planlanırken göz önünde bulundurulması gereken faktörler nelerdir?
- Yaşlılar hangi konularda eğitime ihtiyaç duymaktadır?

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, yetişkin eğitimi, yaşlılığa uyum eğitimi, eğitimsel gerontoloji, geragoji

TÜRKİYE’DE BAKIMA MUHTAÇ YAŞLILAR VE BAKIM SİGORTASININ GEREKLİLİĞİ

Oğuz KARADENİZ¹ & Nagihan DURUSOY ÖZTEPE¹

¹Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü - DENİZLİ

ÖZET

Türkiye İstatistik Kurumu 2018 yılı verilerine göre Türkiye’de 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfus sayısı 7 milyon 186 bin 204 kişiye ulaşmıştır. Yapılan nüfus projeksiyonları ile bu sayının 2050 yılında 19.484.834 kişiye, 2075 yılında ise 24.672.343 kişiye ulaşması beklenmektedir. Bu anlamda, Türkiye’nin yakın gelecekte önemli bir yaşlı bakım sorunuyla karşı karşıya kalması muhtemel görünmektedir. Birçok sosyal riskte olduğu gibi, yaşa ve engellilik durumuna bağlı olarak ortaya çıkan bakım sorununun çözümünde de Türkiye, Güney Avrupa Refah Rejiminin özelliklerini sergilemektedir. Bu refah rejiminin en temel özelliği, sosyal koruma işlevinin büyük ölçüde geleneksel dayanışma ağları aracılığı ile yerine getirilmesidir. Bu anlamda Türkiye’de hala aile ve akrabalığa dayalı ilişkiler bakım sorununun çözülmesinde başat rol oynamaktadır. Bununla birlikte, aile yapısında meydana gelen değişimler, kadınların artan oranda çalışma yaşamına girmesi ve aile içinde gerçekleştirilen bakım hizmetinin niteliğine ilişkin tartışmalar, yaşlı bakımı konusunda kurumsal bakım mekanizmalarına olan talebi arttırmaktadır. Türkiye’de yaşlı bakımı konusunda Devlet tarafından sağlanan faydalar, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler eliyle gerçekleştirilmektedir. Yaşlı bakımı konusunda sağlanan nakit sosyal yardımlar gelir testine bağlı olarak verilmekte ve yaşlı bireyin başkasının bakımına muhtaç derecede engelli olması koşulu aranmaktadır. Ayrıca sağlanan bu sosyal yardım yaşlı bireyi yine evde bakımın olumsuz koşullarıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Yaşlı bakımı konusunda sağlanan sosyal hizmet uygulamasının en yaygın örneği ise huzurevleridir. Ancak Türkiye’de huzurevlerinin sayısı ve kapasitesi yaşlıların bakım talebini karşılamaktan uzaktır. Bu anlamda, uzun vadede yaşlı bakım ihtiyacını karşılayacak mekanizmalara ihtiyaç vardır. Bunun en az maliyetli ve sürdürülebilir yolu ise bağımlılık ilişkisini bir bakım sigortası altında finanse etmek ve düzenlemekten geçmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’deki bakım sorununu ve artan bakım ihtiyacını tartışmaya açarak, Türkiye için bir bakım sigortası modeli önerisinde bulunmaktır. Çalışmada öncelikle, Türkiye İstatistik Kurumu Hane Halkı Bütçe anketlerinden yapılacak hesaplamalarla Türkiye’de bakıma muhtaç yaşlıların sosyo-ekonomik özellikleri ve yaşlı bakımı konusunda var olan uygulamalar analiz edilecektir. Daha sonra ise, Dünya’daki bakım sigortası uygulamalarına değinilerek, Türkiye’de bakım sigortasının gerekliliği tartışılacak ve bakım sigortası oluşturulması için model önerisinde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bakıma muhtaç yaşlı, yaşlı bakımı, bakım sigortası

YAŞLI BESLENMESİ

Şiir SARI¹ & Hilal HIZLI GÜLDEMİR¹

¹İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü - İSTANBUL

ÖZET

Bir toplumun en temel sağlık göstergelerinden birisi doğuştan beklenen yaşam süresinin artmasıdır. Yaşlı nüfus, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yılda yaklaşık %5'lik bir artış göstermektedir. TÜİK 2019 verilerine göre ülkemizde yaşlı nüfus, 2014 yılında 6 milyon 192 bin 962 kişi iken son beş yılda %16 artarak 2018 yılında 7 milyon 186 bin 204 kişi olmuştur. Gittikçe yaşlanan bu popülasyonda; fonksiyonel sağlık, yaşam kalitesinin korunması ve yaşlılık seyrinin beklenen düzeyde olması en önemli unsurlardır. Yaşlı popülasyonundaki artışla birlikte dünyada başta gelen ölüm sebeplerinden olan kronik hastalıklar da artmaktadır. Kronik hastalıkların bazıları beslenme ile yakından ilişkili olan diabetes mellitus, kalp ve damar hastalıkları, obezite, kanser, osteoporoz, alerji hastalıklarıdır. Hastalıklarla birlikte artan ilaç kullanımının da beslenme üzerine büyük etkileri vardır. Diğer yaş gruplarında olduğu gibi bu dönemde de beslenme yetersizliği ya da dengesizliği büyük sağlık sorunlarına yol açar. Yani yaşlılığa bağlı hastalıkların önlenmesi, geciktirilmesi ve tedavisinde beslenmenin rolü çok büyüktür. Dünya Sağlık Örgütü tanımına göre sağlık; beden, ruhen ve sosyal yönden tam iyilik halidir. Yeterli ve dengeli beslenmeyle yaşlılığın sağlığı korunur. Sağlıklı beslenme, kişinin ihtiyaçları doğrultusunda bütün besin gruplarından gerekli vitamin ve mineralleri kapsayan besin öğelerinin maksimum düzeyde alınmasıyla sağlanır. Yaşın ilerlemesiyle tat ve koku algıları azalacağı için yaşlılar yetersiz beslenebilmektedir. Bu çalışmanın amacı kronik hastalık riski olan ya da kronik hastalığa sahip, yaşlı bireylerin yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayarak, onların yaşamsal fonksiyonlarını en yüksek düzeye taşımak, onları standart sağlık tanımına uygun bireyler haline getirmektir. Yeterli ve dengeli beslenmede öneri yaşlıların fiziksel aktivite azlığı düşünülerek; günlük kilogram başına ortalama 30 kkal enerji alınmasıdır. Enerjinin %10-15'inin proteinlerden karşılanması ve hastalık, stres, ameliyat gibi durumlarda alınan proteinin artırılması tavsiye edilmektedir. Ancak protein miktarından çok, alınan proteinin kalitesi önem kazanmaktadır. Yaşlı kişilerde gençlerden farklı olarak esansiyel aminoasitler, postprandiyal dönemde daha düşük iskelet kas protein sentezine yol açar. Karbonhidrat ihtiyacının daha çok kompleks karbonhidratlardan olan tahıl ve kuru baklagillerden karşılanması önerilmektedir. Çünkü bu besinlerde vücut için elzem olan protein, vitamin, mineraller, aynı zamanda posa bulunur. Alınan karbonhidratın günlük enerjinin %50-60'ını içermesi gerekmektedir. Yaşlılık döneminde alınan yağ miktarının günlük ihtiyacın %30'unu geçmemesi önerilmektedir. Bu dönemde kardiyovasküler hastalık riskini artıran doymuş yağ asitlerinin alınımının enerjinin %8-10'u geçmemesi çok önemlidir. Yaşlıların beslenmesinde besin çeşitliliği ve yeterli sıvı alımını sağlamaya, ideal vücut ağırlığını ve kas gücünü korumaya, posa tüketimini artırmaya, tuz, sodyum ve şekeri azaltıp kalsiyum içeriği yüksek besinleri tercih etmeye dikkat edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Besin ögesi, beslenme, sağlık, yaşlılık

